

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет географії, туризму та історії
Кафедра туризму та економіки

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
_____ Казаков В.Л.
« _____ » _____ 2024 р.

Реєстраційний № _____
« _____ » _____ 2024 р.

**ЕКСКУРСІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВІННИЧЧИНИ: АНАЛІЗ
ПРОПОЗИЦІЙ ТУРІВ КРИВОГО РОГУ**

Кваліфікаційна робота здобувача освіти
групи _____ ТУР-20
(шифр групи)

першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 242 Туризм

Поліщук Альони Русланівни

Керівник к.геогр.н., доцент

Пацюк В.С.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Поліщук Альона Русланівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЕКСКУРСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	7
1.1. Туристично-рекреаційні ресурси як основа екскурсійного потенціалу території.....	7
1.2. Класифікації туристично-рекреаційних ресурсів.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКСКУРСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІННИЧЧИНИ.....	19
2.1. Характеристика природного рекреаційно-туристичного потенціалу Вінницької області.....	19
2.2. Аналіз культурно-історичного екскурсійного потенціалу ресурсів Вінниччини.....	24
2.3. Інфраструктурні ресурси Вінницької області.....	29
2.4. Проблеми та перспективи розвитку екскурсійної діяльності Вінниччини.....	33
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОГО ТУРУ «ДИВОВИЖНІ ВИХІДНІ У ВІННИЦІ».....	40
3.1. Аналіз представлення Вінниччини у програмах загальноукраїнських та криворізьких туроператорів.....	40
3.2. Розробка туру «Дивовижні вихідні на Вінниччині»	46
3.3. Організаційне та економічне обґрунтування туру «Дивовижні вихідні на Вінниччині».....	51
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	69
Додаток А.....	69
Додаток Б.....	70
Додаток В.....	73

	4
Додаток Г.....	74
Додаток Д.....	75
Додаток Е.....	76
Додаток Ж.....	77
Додаток З.....	78
Додаток К.....	81
Додаток Л.....	83

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі туризм визначається як важлива та динамічна галузь всесвітньої сфери економіки. Збільшення інтересу до подорожей, розширення мережі транспортних засобів та полегшення доступу до інформації перетворили туризм на сферу, яка пропонує безліч можливостей для кожної людини безпосередньо. Але для успішного створення та впровадження туристичного продукту важливо розуміти, хто є цільовою аудиторією та як ефективно відповісти на їхні потреби й очікування. Одним із невід'ємних аспектів розвитку туризму є вивчення та ефективне використання екскурсійного потенціалу конкретного регіону.

Дане дослідження присвячене аналізу екскурсійного потенціалу Вінниччини та вивченню пропозицій турів до цього регіону, зокрема з Кривого Рогу. Визначення екскурсійного потенціалу того чи іншого регіону, вивчення його цільової аудиторії та потреб клієнтів допомагають просуванню на ринок актуальних туристичних продуктів, а також розширенню пропозицій до інших регіонів чи країн.

Дана робота спрямована на розкриття та дослідження туристичного потенціалу Вінниччини як ключового елемента сталого розвитку регіону, а також на аналіз пропозицій турів, спрямованих з Кривого Рогу, з метою визначення перспектив та можливостей взаємодії між цими регіонами у сфері туризму.

Мета дослідження полягає у вивченні екскурсійного потенціалу Вінниччини, аналізі можливостей розвитку туризму в даному регіоні та виявленні пропозицій турів від провідних туроператорів.

Завдання кваліфікаційної роботи є досить важливими і включають в себе:

- теоретичне обґрунтування поняття екскурсійного потенціалу;

- аналіз туристично-рекреаційних ресурсів та підходів щодо їх класифікацій;
- характеристика екскурсійного потенціалу Вінниччини;
- аналіз пропозицій турів вітчизняних і в тому числі криворізьких туристичних операторів до Вінниччини;
- розробка туру «Дивовижні вихідні на Вінниччині» та економічне його обґрунтування.

Об`єктом дослідження є екскурсійний потенціал Вінниччини.

Предметом дослідження є особливості та територіальна організація туристичних ресурсів Вінниччини, їх представлення у програмах турів всеукраїнських та криворізьких туроператорів, подальші можливості розробки турів з Кривого Рогу до Вінницької області.

Виконання даного дослідження здійснювалося на основі таких *методів*: збір інформації та аналіз з різноманітних інтернет-джерел, публікацій, наукових видань, друкованої літератури, соціальних мереж, секційний аналіз інформації.

Структура роботи: робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел, котрі включають 57 найменувань та 10 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЕКСКУРСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1.1. Туристично-рекреаційні ресурси як основа екскурсійного потенціалу території

Екскурсійна сфера в українській економіці виконує подвійну роль: з одного боку, вона сприяє підвищенню інтелектуального рівня населення, а з іншого – є ключовим стимулом для розвитку міської інфраструктури та підвищення ефективності туристичних підприємств, що надають екскурсійні послуги.

Поняття екскурсійного потенціалу можна розглядати з двох сторін. У широкому розумінні екскурсійний потенціал – це поліструктурне утворення, яке складається з багатьох компонентів: матеріально-технічної бази туристських підприємств, інвестиційної, інфраструктурної, інтелектуальної, інформаційної, кадрової складових. У вузькому значенні екскурсійний потенціал являє собою сукупність історико-культурних ресурсів та відповідних установ, які задовольняють пізнавальні потреби екскурсантів. Проте в більшості робіт поняття екскурсійного потенціалу окремо не виділяється. Здебільшого воно розглядається як частина загального туристського потенціалу, що є негативним з точки зору деталізації обліку ресурсів та відповідного їх недовикористання. Також розгляду потребує і структура екскурсійного потенціалу [29].

Основою становлення екскурсійного потенціалу тієї чи іншої території є туристичні та туристично-рекреаційні ресурси.

Туристичні ресурси – це сукупність природних і соціально-культурних комплексів та їх елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних та соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які при сучасній та перспективній структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостях, використовуються для прямого й опосередкованого споживання та виробництва туристичного продукту [46].

Як Закон України зазначає в загальних положеннях про туризм у статті 3: “Туристичними ресурсами України є пропоновані або такі, що можуть пропонуватися, туристичні пропозиції на основі та з використанням об’єктів державної, комунальної чи приватної власності” [13].

Туристично-рекреаційні ресурси – це компоненти географічного довкілля, об’єкти антропогенної діяльності, які завдяки таким властивостям, як унікальність, історична або художня цінність, оригінальність, естетичні привабливість і лікувально-оздоровча значущість, можуть бути використані для організації різноманітних видів рекреаційних занять. На цьому етапі виокремлюють три типи туристичних рекреаційних ресурсів: історико-культурні, природні, соціально-економічні [44].

Історико-культурні туристичні ресурси – це сукупність об’єктів матеріальної і нематеріальної культури, що історично зафіксовані на певній території, відображають її неповторність і є мотивом для здійснення подорожі [45].

До категорії рекреаційних ресурсів історико-культурного характеру відносяться об’єкти історії, архітектурні пам’ятки з історичним значенням, унікальні споруди і інші аналогічні об’єкти. Історико-культурні ресурси, які включають матеріальні та духовні пам’ятки нації, виявляються ключовим для формування світогляду та задоволення різноманітних потреб, включаючи туристичні. У розвинених країнах світу історичні та культурні об’єкти стають значущим туристичним ресурсом, який успішно використовується для отримання грошового прибутку.

Природні ресурси – це компоненти природи, що використовуються людиною з часу її існування, сприяють створенню матеріальних благ, відтворенню трудових ресурсів. До природних ресурсів відносять: корисні копалини, ґрунт, рослинний і тваринний світ, атмосферне повітря, вода, клімат, сонячна і космічна радіація. Сукупність природних ресурсів та природних умов для життя суспільства, що використовуються сьогодні чи

можуть бути використані в майбутньому, називають *природними благами*. Природні ресурси розрізняють загалом на вичерпні та невичерпні [54].

Непрямі (інфраструктурні) туристські ресурси – сукупність об'єктів і установ, що утворюють матеріально-технічну базу туризму, які забезпечують загальні умови для функціонування туристської галузі. Іншими словами, непрямі туристські ресурси притягуються для освоєння і використання безпосередніх туристських ресурсів. Частенько як синонім непрямих туристських ресурсів використовується термін “туристська інфраструктура”. Існують різні думки з приводу того, що слід відносити до непрямих туристських ресурсів. Однозначно до них відносять засоби розміщення, підприємства харчування, транспортну інфраструктуру. Деякі дослідники вважають, що за певних умов непрямими туристськими ресурсами стають практично усі об'єкти і установи, що забезпечують і підтримують життєдіяльність певного регіону (страхові компанії, установи охорони здоров'я, інформаційні і наукові установи, будівельні організації і т. д.) [40].

Розвиток галузі рекреаційного обслуговування, розглядуваний як повноцінна галузь економіки, викликає у науки необхідність глибокого вивчення проблем, пов'язаних із використанням рекреаційних ресурсів, а також ясного уявлення про саме поняття “рекреаційні ресурси”.

Рекреаційні ресурси мають вплив на організацію рекреаційної діяльності на території, на формування рекреаційних зон і центрів, а також на їхню спеціалізацію та економічну результативність. Проте цей вплив не є прямим, а є опосередкованим через соціально-економічні фактори, зокрема через обсяг та структуру рекреаційних потреб.

Теоретичне підґрунтя дослідження туристичних ресурсів закладено у працях багатьох вчених. Серед українських науковців вагомий внесок зробили: М.П. Крачило, О. О. Любіцева, В.І. Стафійчук, Н. В. Фоменко, В. К. Євдокименко, О. О. Бейдик, П. О. Масляк, В. І. Мацола, та інші.

Згідно зі статтею “Типології рекреаційних та туристичних ресурсів” (2007 р), “Туристичні ресурси називаються туристичними привабливими явищами

та об'єктами в природі і суспільстві, які є важливими для залучення туристів”. Професор М. Максін-Мічік дає подібне визначення, згідно з яким “Термін “туристичні ресурси” включає привабливі та культурні ресурси та товари, тобто елементи в просторовій системі, які мають стимулюючий ефект на рух туризму, задовольняючи широкий спектр потреб туристів та створюючи туристичний продукт” [57].

Рекреаційні ресурси мають низку властивостей. По перше, вони можуть видозмінюватися по мірі змін рекреаційних потреб, техніко-економічних та соціальних можливостей. Наприклад, стають рекреаційними ресурсами (об'єктами туристичного показу) болота, промислові підприємства, стара техніка і обладнання. По друге, вони займають значні території; відпочинок як соціально-економічне явище вже зараз потребує площ, що спів мірні з тими, які використовують сільське і лісове господарство. По третє, відіграють роль організатора, сприяючи формуванню особливих рекреаційних пунктів, районів та зон, що мають ту чи іншу спеціалізацію, набір рекреаційних підприємств [43].

Отож, до рекреаційних ресурсів ми відносимо як природні різноманітні ресурси, культурно- історичні та соціально- економічні.

До природних рекреаційних ресурсів належать:

- природно-територіальний комплекс та його компоненти і характеристики, такі як привабливість ландшафту, масштабність, екзотичність, унікальність, можливість відвідування та огляду.

До історико-культурних ресурсів належать:

- матеріальні ресурси, котрі охоплюють усі матеріальні цінності суспільства, такі як пам'ятки історії та культури, підприємства різних сфер економіки тощо, і можуть задовольняти потреби людей у туризмі.

- духовні ресурси, що представляють досягнення суспільства в національному та громадському житті, науці, культурі, мистецтві чи інших галузях.

До соціально-економічних ресурсів належать:

- економіко-географічне положення (ступінь географічних та економічних переваг).
- транспортна доступність території та рівень її розвитку.
- рівень обслуговування населення (засоби проживання, харчування, лікування).
- інше (дод. А).

Властивості, притаманні рекреаційним об'єктам є:

- Цілісність
- Стійкість
- Надійність
- Динамізм
- Атракція (привабливість)

Дані властивості сприяють поновленню життєвих сил людини, розвиток духовного та (або) фізичного здоров'я, що є дуже важливими факторами для туристів. Рекреаційні ресурси можуть впливати на здоров'я як опосередковано, так і безпосередньо на стан людини.

Ресурси також поділяють за функціями на ресурси місцевого значення, обласного, міжнародного та республіканського. Переважно, рекреаційні об'єкти розміщені в містах та селах, наповнені багатьма історичними пам'ятками та в межах ландшафтів. Кожна територія важлива своєю рекреаційною місткістю, що залежить від рекреаційного потенціалу. Визначення потенціалу та популярності туристичного місця здійснюється за розрахуванням кількості туристів на день/місяць/рік.

Рекреаційно-ресурсний потенціал (РПП) – це можливості території щодо надання рекреаційних послуг задля відпочинку, відновлення здоров'я та туристичної діяльності відповідно до потреб суспільства і рівня продуктивних сил [18].

Для розвитку рекреаційного обслуговування й ефективного використання рекреаційних ресурсів необхідним є створення рекреаційного кадастру.

Успішний розвиток індустрії відпочинку та розваг потребує створення низки хороших умов. Оскільки метою відпочинку є досягнення оздоровчих і пізнавальних цілей, у зонах відпочинку повинні бути сприятливі для здоров'я природні умови (сприятливий клімат, мальовничий і різноманітний рельєф, наявність води тощо). Іншими словами, необхідний певний рівень комфорту з природними умовами. Ці умови найкраще поєднуються з культурно-історичними місцями. Такий підхід створює ряд сприятливих умов, що дозволяють відпочиваючим ознайомитися з особливостями природи, життям і побутом людей, а також культурно-історичними цінностями конкретної території, де відбувається процес оздоровлення відпочиваючих.

Слід також зазначити, що розміщення в рекреаційних зонах екологічно шкідливих виробництв є неприпустимим, оскільки їх відходи негативно позначаються на якості рекреаційних ресурсів.

1.2. Класифікації туристично-рекреаційних ресурсів

Як зазначає Л. Черчик, туристично-рекреаційні ресурси “(ТРР) – це природні речовини та об’єкти, антропогенні явища та об’єкти, які володіють сприятливими властивостями, атракціями та характеристиками, мають споживчу вартість і служать чи можуть служити матеріальною основою для організації лікування, оздоровлення, відпочинку, туризму та розвитку людей у певний час та за допомогою існуючих технологій і матеріальних можливостей”[56].

Існує багато різноманітних класифікацій туристичних ресурсів, беручи за увагу різні критерії. Одним з основних є спроба виділити первинні та вторинні ресурси або безпосередні та допоміжні. В зв’язку з цим до первинних відносять ті, які використовуються туристами та рекреантами безпосередньо. Їх освоєння неможливе без застосування другорядних або вторинних ресурсів. Тим самим відводиться провідна роль безпосереднім туристичним ресурсам. Це відображає специфіку використання туристичного потенціалу території [2].

Найбільш поширеними класифікаціями вважаються класифікації О.Бейдика та І.Смаля.

О. Бейдик, відомий український географ і фахівець у сфері туризму, пропонує класифікацію туристичних ресурсів, яка ґрунтується на їх походженні та характері. О. Бейдик ресурси розглядає та поділяє суспільно-історичні об'єкти на три групи – біосоціальні, архітектурно-історичні та подійні [2].

- Біосоціальні туристичні ресурси: група охоплює об'єкти, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей.
- Архітектурно-історичні туристичні ресурси: до цієї групи належать об'єкти, що мають історичну та культурну цінність
- Подійні туристичні ресурси: ця група включає в себе події, які приваблюють туристів:

Ця класифікація дає уявлення про різноманіття туристичних ресурсів та їх роль у розвитку туризму. Вона використовується для оцінки туристичного потенціалу територій, планування туристичних маршрутів та розробки туристичних продуктів.

І. Смаль, український географ та фахівець у сфері туризму, пропонує свою класифікацію туристичних ресурсів, яка ґрунтується на їх сутності та функціях. Природні та суспільні створюють групу – “Матеріальні туристичні ресурси”, подієві і більшість технологічних (інноваційних, інформаційних) поєднані в групу “Нематеріальні туристичні ресурси” [47].

- Природні ресурси: кліматичні, бальнеологічні, гідрологічні, орографічні.
- Соціально-культурні ресурси: історичні та культурні об'єкти, етнографічні, рекреаційно-географічні та соціально-економічні.
- Технологічні ресурси: інформаційні, науково-технічні.
- Подієві ресурси: фестивалі, змагання, конференції, виставки та інші.

Ця класифікація охоплює всі основні типи туристичних ресурсів та підкреслює їх взаємозв'язок. Її можна використовувати для оцінки туристичного потенціалу територій, планування туристичних маршрутів та розробки туристичних продуктів.

Туристично-рекреаційні ресурси загалом розподіляються зазвичай на такі основні складові:

1. Природні туристичні ресурси;
2. Культурно-історичні ресурси;
3. Соціально-економічні ресурси
4. Інформаційні ресурси.

Розглянемо докладніше кожен складову.

1. Природні туристичні ресурси.

Природні туристичні ресурси – це природні об'єкти та місця, що мають сприятливі властивості для організації рекреаційної діяльності протягом певного періоду часу або на постійній основі. Їх можна поділити на кліматичні, геологічні, природні, водні та інші види.

Серед природних туристичних ресурсів особливе місце займають кліматичні ресурси, оскільки вони визначають просторову організацію рекреації. Це, насамперед, сприятливі кліматичні умови, тобто сонячна радіація, температура, чисте, насичене фітонцидами та іонізоване повітря, вологість та інші фактори, що сприяють відпочинку та зміцненню здоров'я.

Клімат як основний лікувально-профілактичний фактор є основою для створення кліматичних курортів з оздоровчим ефектом від застосування аеротерапії, геліотерапії та таласотерапії.

До туристичних ресурсів у бальнеології належать мінеральні води, грязі та, залежно від класифікації, озокерит. Традиція використання їхніх цілющих властивостей сягає глибокої давнини. І саме бальнеологічні джерела стали основою для формування курортної галузі. Рівень інфраструктури та комплекс послуг бальнеологічних курортів Вінницької області різний. Найбільше санаторіїв біля Хмільницького родовища в місті Хмільник [10].

Той факт, що більшість санаторіїв, пансіонатів, вілл, туристичних баз та інших рекреаційних об'єктів розташовані на воді або поблизу неї, значно підвищує рекреаційний потенціал регіону. Такі об'єкти мають водні туристичні ресурси, включаючи океани, озера, річки, водосховища та водойми або частини водойм, придатні для водного відпочинку, туризму та спорту.

Як відомо, рельєф є одним з багатьох компонентів ландшафту, і його різноманітні специфічні форми, такі як гірські вершини, печери та ущелини, вважаються також туристичними ресурсами.

Ресурси живої природи, які сприяють лікуванню та реабілітації, задоволенню духовних потреб людей та організації певних видів туризму, називаються біоресурсами. Вони включають всю різноманітну флору, фауну та рекреаційні ліси в межах певної ТРС (територіальної рекреаційної системи).

2. Історико-культурні ресурси.

Історико-культурні туристичні ресурси – це пам'ятки матеріальної та нематеріальної культури, що створені в процесі історичного розвитку регіону і є об'єктами туризму. До історико-культурних туристичних ресурсів належать історичні будівлі, архітектурні та археологічні пам'ятки, етнографічні особливості регіону, місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей, культурні споруди, музеї та художні галереї. До нього також належать соціально-історичні туристичні ресурси, об'єкти і явища антропогенного та соціально-економічного характеру, пов'язані з рекреацією і туризмом (різноманітні свята і події).

Історико-культурний потенціал країни, її матеріальні та нематеріальні пам'ятки мають велике значення у формуванні світогляду людей та задоволенні їхніх матеріальних потреб, у тому числі й туристичних. У розвинених країнах це джерело туризму активно використовується для отримання прибутку. У деяких країнах, таких як Франція, Німеччина, Австрія – значна частина доходів від рекреаційного сектору припадає на вміле використання своїх культурних фондів. Цьому сприяє велика кількість пам'яток, їхня цінність, хороша збереженість та вміла організація туристичних

послуг. Всесвітньо відомі культурні та історичні об'єкти Риму, Венеції, Лондона, Стамбулу та Парижа щороку приваблюють сотні тисяч туристів.

До популярних туристичних об'єктів належать середньовічні замки, укріплені резиденції феодалів, королів, царів та інших правителів Середньовіччя. Багато замків у Європі та на Близькому Сході були побудовані войовничими чернечими орденами. Замки і фортеці часто будували у важкодоступних місцях, на крутих пагорбах і горах. Навколо замку збиралися села, і його мешканці ховалися від ворога. Хоча замки відрізнялися за архітектурним стилем і внутрішнім плануванням, вони могли витримувати тривалі облоги і були практично неприступними. У XIV-XV століттях вони втратили своє оборонне та військове призначення і перетворилися на палаци вельмож та шляхти.

Хоча більшість замкових споруд залишаються в руїнах, збережені та відреставровані замки у Франції, Шотландії, Данії, Німеччині та Швейцарії стали музеями з багатими колекціями середньовічного живопису, посуду, меблів та інших предметів інтер'єру. Замки є цікавим елементом туристичної програми і охоче відвідуються туристами. Найбільше старовинних замків розташовано в Словаччині та Австрії, а також у Франції, наприклад, Хоензальцбург, Фалез, Бойніцький, Кремницька фортеця, Амбрас, Гайменбург, Коммарк, Седанський (найбільший у Європі замок), Наджак та інші.

3. Соціально-економічні ресурси.

Соціально-економічні ресурси туризму включають географічне розташування, транспортну доступність, рівень економічного розвитку та соціального забезпечення, рівень послуг, організацію туристичної індустрії та кількість людей, зайнятих у туристичній галузі.

Зростання туристичної галузі позитивно впливає на економіку країн, створюючи нові робочі місця та стимулюючи розвиток малого та середнього бізнесу. Вплив туризму на зайнятість виявився дуже значним для багатьох країн, які в першу чергу залежать від цього сектору економіки. А політичні чи

економічні кризи дуже негативно впливають на туристський потік країн. Так країни з політичними конфліктами, революціями та війнами стають менш привабливими для туристів – Іран та Ірак, Афганістан, Сирія, в тому числі і наша країна. На відміну від менших країн, в індустріально розвинених країнах лише 5% працездатного населення зайнято в туризмі. Однак ця цифра зростає в міру того, як зростає значення туризму, збільшуються туристичні потоки та розширюється будівництво готелів та інших об'єктів туристичної інфраструктури. Наприклад, Сінгапур не був такою популярною країною серед туристів ще кілька десятиліть тому, але зараз Сінгапур є однією з популярних країн для відвідин.

Під час туристичного сезону збільшується і кількість людей, які працюють у туристичній галузі. Основною причиною цього є молодь та студенти, які хочуть не лише заробити гроші, але й покращити свої знання іноземних мов.

Зайнятість характеризується кількісними та якісними показниками, такими як рівень кваліфікації працівників туристичного сектору. У туристичному секторі задіяні як і низькокваліфіковані працівники, такі як консьєржі, вантажники, покоївки та кур'єри, так і висококваліфіковані професії, такі як гіді-перекладачі, шеф-кухарі та менеджери.

Зайнятість в туристичному бізнесі значно відрізняється в залежності від країни і регіону. Статистика показує, що частка жінок у готельному бізнесі перевищує 50 відсотків. У сфері гостинності у Німеччині, Італії, Великобританії та в інших країнах працюють переважно іноземці, особливо на професіях, які не потребують високої кваліфікації.

4. Інформаційні ресурси.

Інформаційні ресурси – це інформація про територію, її історію, культуру, природу і людей, яку турист отримує в офісі оператора туризму (фірми) чи збирає самостійно для того, щоб прийняти рішення та обрати якийсь один з запропонованих варіантів відпочинку у певній місцевості. Саме наявність та територіальна локалізація перш за все природних та культурно-

історичних ресурсів визначає туристсько-рекреаційну спеціалізацію певних територій [42].

Аналіз інформаційних потреб сучасних суб'єктів туристичної діяльності та споживачів туристичних послуг свідчить про усвідомлення цієї проблеми та її змістовний розвиток у напрямі нового гуманістичного розуміння дозвілля та туризму, орієнтованого на духовний, емоційний, культурний розвиток та освітні потреби людей. Таким чином, серед очікуваних форм інформації в сучасних системах соціальної комунікації впорядкована та організована інформація є вільно доступною в комп'ютерних мережах і має систематичний соціокультурний зміст, що включає пам'ятки природи, історії, мистецтва національного та світового значення, ця інформація включає: об'єкти Формування цього ресурсу має ґрунтуватися на аналізі духовних і соціально-культурних потреб населення нашої країни та іноземних туристів, а не змістовно поза межами розуміння рекламних кампаній початку двадцять першого століття. Дані інтернет інструменти неабияк позитивно впливають на тенденцію туристичної справи [8].

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКСКУРСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІННИЧЧНИ

2.1. Характеристика природних рекреаційно-туристичних ресурсів Вінницької області

Вінницька область знаходиться в центральній частині України. Площа території – 26 513 км² (4,4% від території України). Населення становить 1,545 мільйон осіб станом на 2020 рік. Сусідні області Вінниці – Хмельницька, Чернівецька, Житомирська, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Одеська. Також Вінницька область межує з країною Молдовою в 202 кілометри протяжністю.

В складі області – 6 районів та 1503 загально населених пунктів, в тому числі 6 міст міського підпорядкування – Вінниця, Тульчин, Гайсин, Могилів-Подільський, Жмеринка та Хмільник.

Протяжність області з півночі на південь становить 204 км, а зі сходу на захід – 196 км. Таким чином, регіон характеризується компактністю. Її географічний центр знаходиться в Немилівському районі, між селами Никифорівці та Лука.

Вінницька область має вигідне соціально-географічне положення. Це одна з центральних областей України і частина Подільського географічного регіону.

Кліматичні ресурси. Клімат у Вінницькій області – помірно континентальний, з м'якою зимою та теплим літом. Середня температура в липні + 20 °С, а в січні – 5 °С. Річна кількість опадів 520-590 мм, більшість опадів в теплу пору року. Тому Вінницька область сприятлива для подорожування як і в літку, так і взимку.

Гідрографічні ресурси. Розташована на південному заході України, в центральній частині басейнів річок Південний Буг та Дністер. Серед найбільших приток Вінниччини є Рів, Згар, Дохна, Мурафа, Снивода та інші. Область має велику кількість боліт, зосереджених в північній та центральній частинах, а також налічує 63 водосховища на території Вінницької області.

Більшість ставків у регіоні побудовані на невеликих річках і струмках, тому обсяг води регулюється не на повну. У регіоні налічується понад 4 000 ставків загальною площею близько 20 000 га. Середня площа ставків становить 5 га. Насиченість ставків у регіоні найвища по Україні, чому сприяє хвилястий рельєф. На відкритих водоймах Вінницької області є всі умови для розвитку рекреаційної діяльності – катання на різних човнах, проведення активностей, спортивних змагань, приймання сонячних ванн і купання.

Вінницька область налічує декілька затоплених кар'єрів, котрі приваблюють щороку туристів своєю неймовірною красою. Кар'єри розкидані по усій області: гранітний Могилівський кар'єр розташований за 25 км від Вінниці у селі Могилівка; діючий нині Глухівський, котрий у народі прозвали ще “українським Памуккале”, чарує своїм виглядом у селищі Глухівці; Іванівський кар'єр, що знаходиться між хвойних лісів, з котрого не так давно видобували каміння – можна відвідати у селі Іванові; Черепашинецький гранітний кар'єр у Калинівському районі; Губницький кар'єр, глибина котрого сягає аж 120 метрів можна побачити у Гайсинському районі Вінницької області. Усі ці кар'єри знаходяться не в самому місті Вінниці, проте не так складно дістатися до кожного із них.

Найвищі показники забезпеченості водними ресурсами мають Бершадський, Могилів-Подільський, Вінницький та інші райони.

Вінницька область багата високоякісними мінералами і прісними підземними водами. Найширше в регіоні поширені водоносні комплекси в зонах тріщинуватості докембрійських кристалічних порід.

Орографічні ресурси. Більша частина території області лежить на південно-західній околиці Українського кристалічного масиву, складеного архейсько-протерозойськими метаморфічними породами, і лише південно-західна її окраїна розташована на Волино-Подільській плиті, де породи фундаменту перекриті відносно потужною товщею молодші відкладення, переважно осадові. Більшу частину області займає Подільське плато. Пролягає далі на захід, у Хмельницькій і Тернопільській областях. Улоговина в районі

течії річок Снивода, Соб і Полудні Буг відділяє Подільську височину від Придніпровської, частина якої заходить на територію області. У Вінницькій області Подільське плато має найвищу висоту в Шаргородському районі. Максимальна висота 384 м над рівнем моря. Біля села Степашки (Барський район) окрема ділянка плато має відмітку 382 м [11].

Наявність бальнеологічних ресурсів Вінницької області. **Бальнеологічні ресурси** – природні лікувальні речовини, які використовуються для не медикаментозного лікування на курортах і в поза курортних умовах. До бальнеологічних ресурсів належать лікувальні мінеральні води та пелоїди. З природних лікувальних ресурсів насамперед виділяють ті, які безпосередньо використовуються у бальнеолікуванні, визначають його санаторно-курортну спеціалізацію і профілізацію. Це питні та купальні води, лікувальні грязі та озокерит. До них відносять лікувальний клімат, різноманітні природні водойми та мальовничі ландшафти, які сприяють оздоровленню та реабілітації тих, хто одужує після хвороби [20].

На території Вінницької області вивчено два типи мінеральних лікувально-столових вод: хлоридних натрієвих та кремнієвих. На сьогоднішній день використовується 7 родовищ. На території області є 11 бальнеологічних санаторіїв [1].

На території області знаходяться поклади мінеральних лікувальних вод, які можна використовувати у лікуванні захворювань: 1) шлунковокишкового тракту (Немирівське, Хмільницьке, Бронницьке родовище мінеральних вод); 2) опорно-рухового апарату (Хмільницьке, Немирівське родовища, тощо); 3) урологічні (Хмільницьке, Немирівське родовища); 4) ендокринологічні (Хмільницьке, Немирівське родовища, родовище Регіна); 5) порушення обміну речовин (Немирівське, Хмільницьке, Бронницьке родовища мінеральних вод); 6) органів дихання (Хмільницьке, Немирівське, Бронницьке, Садківецьке, Верхівське, Матейківське родовища); 7) нервової системи (Хмільницьке, Немирівське, Бронницьке, Садківецьке, Верхівське, Матейківське родовище).

Сусідство Вінниччини з сусідніми сімома областями неабияк підтримує тісніші зв'язки з цими регіонами, в тому числі у сфері рекреації та туризму. Таким чином, аналіз близькості між регіоном та його адміністративними одиницями показує, що це (разом з іншими факторами) може бути пріоритетним аргументом на користь регіону, особливо при прийнятті рішення про розміщення об'єктів рекреаційної інфраструктури. Аналіз ступеня віддаленості від річок Південний Буг й Дністер показує, що найбільш сприятливими для розміщення прибережних територій є Немирівський, Тиврівський, Могилів-Подільський, Тростянецький та Томашпільський райони. Несприятливі показники характерні для Олатівського, Поревищенського та Ходжачинського районів. Суспільно-географічне положення адміністративного району визначається як сума оцінки ступеня сусідства та розташування району відносно великих річок. У цьому відношенні найкращі показники мають Тульчинський, Немирівський та Жмеринський райони. Географічне розташування в центрі України визначає транспортну доступність регіону. Через область проходять такі основні автомагістралі, як Київ-Львів, Київ-Одеса, Дніпро-Львів, Харків-Львів та інші [5; 11].

Біотичні ресурси. Загальна площа лісів становить 366,4 тис., а лісистість області – 13,8%. Найбільшим з них є Могилів-Подільський лісгосп, площа якого становить 218 га. В області переважають дубові породи дерев (80%). Також поширені букові, грабові, ясеневі, кленові та інші породи.

Найбільшими лісовими масивами вважаються: Урочище “Білянський ліс” (ботанічний заказник); Іллінецький заказник; Бритавський заказник; Згарський заказник; Природний парк “Кармелюкове Поділля”; парк Мурафа; парк Дністер та інші.

Ліси Вінниччини мають велике значення як для області, так і всієї країни. Вони захищають ґрунти від ерозії, регулюють водний режим, очищають повітря. Ліси є джерелом деревини, грибів, ягід та лікарських трав. У лісах Вінниччини водиться багато диких тварин, таких як лосі, кабани,

вовки, лисиці, зайці та інші. Певні зони лісів – це популярні місця для відпочинку та туризму людей. Там розташовано багато курортів, санаторіїв, пансіонатів та баз відпочинку. У лісах прокладено багато туристичних маршрутів.

Ресурси природно-заповідного фонду. Вперше на Вінниччині природоохоронна робота розпочалася у 20-х роках 20-го століття – постановою взято під охорону цінну декоративну рослину береку. У 1960 році Постановою Ради Міністрів УРСР взято під охорону шість найцінніших парків в області: Немирівський, Антопільський, Чернятинський – XVIII ст., Верхівський, Ободівський, Немерчанський – XIX ст. У 1964 році рішенням облвиконкому взято під охорону додатково 100 об'єктів природного значення. У 1967 році заповідну справу очолив Державний комітет по охороні природи. Особливо інтенсивно формувався природно-заповідний фонд області у 80-х, 90-х роках XX ст. В цей час були заповідані більшість геологічних, гідрологічних, ботанічних об'єктів Вінниччини [21].

Землі природно-заповідного фонду Вінницької області займають 54 тисячі 880 гектарів, що становить 2,07 % площі області. Під охороною держави знаходиться 424 території та об'єкти природно-заповідного фонду. Серед них один національний природний парк та чотири регіональних ландшафтні парки: Національний природний парк “Кармелюкове Поділля”, РЛП “Дністер”, РЛП “Немирівське Побужжя”, РЛП “Середнє Побужжя”, РЛП “Мурафа” [31] (дод. Б, В).

Усі ці ландшафтні об'єкти роблять Вінницьку область привабливим місцем для туристів та любителів природи, які шукають відпочинок у затишному та мальовничому середовищі. Тому в даному регіоні особливо має потенціал і швидко розвивається екологічний та агротуризм. Область має чисте та здорове середовище, яке створює ідеальні умови для екологічного туризму. Ліси, річки, озера та степи дають можливості для екскурсій, піших та велосипедних прогулянок, спостережень за дикою природою. Туристи можуть насолоджуватися мальовничими пейзажами, споглядати за навколишніми

тваринами та вивчати місцеву флору. На Вінниччині розвивається інфраструктура для екологічного туризму, така як екоготелі, гостьові будинки та кемпінги, де туристи можуть зупинитися та насолоджуватися спокоєм і красою природи. Та найбільша кількість людей відвідують санаторії та оздоровчі центри Вінниці, котрі безпосередньо лікують та допомагають людям набратись нових сил.

Вінницька область також є важливим сільськогосподарським регіоном України, що створює унікальні можливості для агротуризму. Туристи можуть відвідувати сільські ферми, де є можливість долучитися до роботи на господарстві, вирощувати овочі чи фрукти, доїти корів та доглядати за свійськими тваринами, а також вивчати сільський спосіб життя. Туристи можуть взяти участь у майстер-класах з виробництва місцевих продуктів, таких як сири, мед або хліб.

Підсумовуючи, можна сказати, що даний регіон є багатим на природні рекреаційно-туристичні ресурси, включаючи велику кількість водойм, біля котрих можна відпочити чи займатись водними видами спорту, численні лісисті масиви – парки та заповідники, наявність яких забезпечує туристичні екскурсії та походи, а також наявність курортів Вінниччини, куди приїджають на рекреацію. Вінницька область має як великий рекреаційний потенціал, так і культурно-історичний.

2.2. Аналіз культурно-історичних ресурсів Вінниччини

Вінницька область розташована в центральній частині України, має багатовікову історію, унікальні культурні пам'ятки та неповторний національний колорит. Значення культурно-історичних ресурсів для туризму в цьому регіоні є надзвичайно великим, відіграючи ключову роль приваблюючи туристів.

Культурно-історичні пам'ятки Вінницької області створюють особливу атмосферу, яка приваблює подорожуючих з усієї країни та іноземців. Ресурси

представляють собою унікальні об'єкти історії, архітектури, народної творчості та релігійної спадщини, що дозволяє кожному гостю відчутти глибину та багатство культурної спадщини.

Крім того, дані об'єкти є важливими для розвитку туристичної індустрії та місцевої економіки. Вони привертають інвесторів у розвиток та побудову інфраструктури, сприяють появі нових робочих місць та розквіту туристичної діяльності в регіоні (дод. Г).

Хоча Вінницька область не вважається центром української культурної спадщини, вона має багату археологічну, архітектурну та містобудівну спадщину, пам'ятки історії, культури та етнографії, які дбайливо зібрані в музеях у містах і селах області. Наразі в області функціонує понад 120 музеїв, підпорядкованих Міністерству культури і туризму України. Серед них 23 національні музеї та 97 аматорських музеїв, з яких 33 – міжнародні. Загалом в Україні під охороною держави перебуває близько 3 500 археологічних пам'яток. На території виявлено понад 1 500 археологічних пам'яток, що датуються від пізнього палеоліту до середньовіччя. Більшість з них відносяться до трипільської культури (4-3 тисячоліття до н.е.). Розкопки цих пам'яток дають багатий матеріал, який висвітлює різні аспекти життя, господарської діяльності та мислення носіїв трипільської культури. У цьому районі виявлено низку поселень і поховань. Немирівське поселення скіфів – одне з найбільших в Україні. Їхні давні предки залишили унікальну спадщину у вигляді поховань і скарбів, які збереглися до наших днів [5].

Розглянемо найбільш цікаві та вагомні об'єкти розташовані у Вінницькій області:

1. **Замки і фортеці.** У Вінницькій області є декілька старовинних замків і фортець, які представляють величні історичні пам'ятки. Наприклад, палац княгині Марії Щербатової у Немирові, палац Потоцьких у Тульчині, палац Грохольських, палац Ігнатія Вітославського, замок Мерінга, палац-садиба фон Мекків у Браїлові та інші історичні об'єкти.

2. **Історичні міста/селища.** Вінницька область має численні історичні міста та селища зі збереженими архітектурними пам'ятками, які датуються різними історичними періодами. Серед таких міст можна виділити Вінницю, Хмільник, Могилів-Подільський, село Буша тощо.

3. **Храми та церкви.** Область має ряд цікавих історичних церков та храмів, які відображають різні архітектурні стилі та епохи. Наприклад, Преображенський собор у Вінниці – де можна побачити й нині фрагменти настінного живопису XVIII століття; Лядівський скельний монастир що розташований біля кордону з Молдовою; Миколаївська церква – усипальниця Пирогова, котра знаходиться на території національного музею-садиби М. Пирогова та інші не менш гарні культові споруди.

4. **Музеї.** В області є різноманітні музеї, які присвячені історії, культурі та традиціям регіону. Наприклад, Вінницький обласний краєзнавчий музей; музей історії авіації та космонавтики, що зберігає понад 1300 експонатів; літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського, де розміщено приблизно 9 тисяч предметів, а щороку це місце відвідують 16 000 людей; історико-меморіальний комплекс пам'яті жертв нацизму, філія, що знаходиться за 8 кілометрів від Вінниці та є одним із підрозділів Вінницького краєзнавчого музею; музей грошей тощо.

5. **Археологічні пам'ятки.** На Вінниччині є деякі цікаві археологічні комплекси, 13 з яких перебувають під обліком, такі як поселення трипільської, чорноліської та черняхівської культур, поселення доби Київської Русі, а також кургани в місті Вінниця.

Серед культурних пам'яток області можна також зустріти славнозвісну водонапірну вежу, котра у висоту досягає 28 метрів та має 7 ярусів; Брацлавський млин, що розташований у Немирові; Вінницькі мури, котрі пережили війни і революції; бункер Герінга “Штайнбрух” в поселенні Гулівці; Потьомкінські сходи та багато інших об'єктів, включаючи пам'ятники значним постатям України і не тільки.

У Вінницькій області є такі види культурного мистецтва як обробка каменю, гончарство, ткацтво, створення керамічних фігурок – і з цими усіма видами роботи можна особисто познайомитись і спробувати себе у ролі майстра.

Також ознайомитись з традиціями та культурної спадщини Вінницької області можна завдяки проведенню численних заходів та фестивалів. Наприклад, відвідати практичні заняття з “Бубнівської кераміки” – вид народного мистецтва, що має давнє коріння та є невід’ємною частиною культурного надбання України. Це унікальний ремесло зародилося у селищі Бубнівка, що розташоване на території Вінницької області, і стало одним із символів та прикладом народної культури регіону. Дана кераміка здебільшого представлена різноманітними виробами: вазами, мисками, горщиками, свічниками тощо. Її головною особливістю є витонченість ручної роботи та унікальні малюнки, що розписані на поверхні виробів.

Також у Вінницькій області проходить Міжнародний фестиваль народного мистецтва «Українська витинанка», де майстри не тільки з цього краю, а й з усієї України проводять майстер-класи для учнів шкіл та всіх бажаючих.

Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва «Вічний акорд» імені Володимира Перепелюка заснований у 2001 році на честь видатного Кобзаря. Захід проводиться з метою вшанування та сприяння розвитку кобзарського мистецтва, народної творчості, пісенної творчості та підтримки творчості різних українських письменників і поетів.

В обласному фестивалі фольклорного мистецтва “Хата розпису” беруть участь талановиті майстри-маляри та діячі культури з різних регіонів України. Під час цього свята художники розписують інтер’єр та екстер’єр різноманітних хат у стилі національних традицій.

Кожен бажаючий може стати учасником Міжнародного фестивалю етномузики та ленд-мистецтва “Шешори – Подільські”, який проходить у селі

Воробей Немирівського району. А з 2010-х кожен рік у третю суботу травня вшановується День Південного Бугу.

Таким чином, можна узагальнити найбільш популярні екскурсійні об'єкти Вінниччини.

- **Центр Вінниці:**
- Вінницька ратуша
- Домініканський Спасо-Преображенський кафедральний собор
- Фонтан та набережна Roshen
- Національний музей-садиба М.І. Пирогова
- Водонапірна вежа
- Обласний краєзнавчий музей

2. Культурно-історичні об'єкти Вінницької області:

- Озаринецький замок у с.Озаринці
- Палац Потоцьких у м.Тульчин
- Палац Грохольських у смт. Вороновиця
- Замок у с.Буші
- Палац Заботіна в с.Мала Ростівка
- Брацлавський млин у Немирові та інші.

Кожен маршрут адаптований до різних груп інтересів та потреб туристів, враховуючи їхні вподобання щодо історії, архітектури, релігійних об'єктів тощо. Також важливо мати доступ до більшої кількості культурних об'єктів екскурсійних відвідувань до музеїв, майстерень, палаці та інших культурних закладів, що доповнюють загальний та стануть особливим досвідом для туристів.

Загалом, культурно-історична спадщина та ресурси Вінницької області є важливими компонентами туристичного потенціалу регіону. Їх розвиток та збереження сприяють не лише розвитку туристичної діяльності, а й збереженню та популяризації культурної спадщини регіону. Тому неабияк важливо проводити культурні заходи, підтримувати волонтерів та діяльність культурних діячів, знаходити інвесторів щодо охорони й реконструкцій

історичних об'єктів, проводити рекламу області для залучення туристів з усієї країни і мати більший вплив на національному рівні, а можливо, і на закордонному, адже у Вінницькій області чимало що можна побачити та відкрити для себе.

2.3. Інфраструктурні ресурси Вінницької області

Інфраструктурні ресурси Вінницької області мають важливу роль у розвитку туризму та забезпеченні комфортного перебування для відвідувачів. Ми розглянемо детальніше які ресурси та яких їх потенціал.

Транспортна інфраструктура. Вінницька область має одну з найбільших протяжностей автодоріг загального користування – 9,5 тис.км. Це 2 місце серед регіонів України. Щільність автомобільних доріг з твердим покриттям на 1000 кв.км території по Вінницькій області становить 339 кілометрів; і є вищим, ніж в середньому по Україні 277 км. За цим показником область посідає п'яте місце серед регіонів України [49].

Питома вага автодоріг з удосконаленими типами покриття (цементобетонне, асфальто-бетонне, чорне шосе, чорне гравійне) становить 59% усіх доріг з твердим покриттям. Мережа автомобільних доріг загального користування області становила – 9521,5 км, в т.ч.: – дороги державного значення – 2939,0 км: – міжнародні – 365,2 км; – регіональні – 726,5 км; – територіальні – 1847,3 км. -дороги місцевого значення – 6582,5 км: обласні – 2528,2 км; районні – 4054,3 км. За типом покриття автомобільні дороги поділялись наступним чином: – асфальтобетонне – 1929,1 км; – чорнощобеневе – 3324,3 км; – білощобеневе – 2116,1 км; – цементобетонне – 16,8 км; – буличномостове – 1589,9 км; – ґрунтові – 545,3 км (дод. Д).

За технічною категорією автомобільні дороги поділялись наступним чином: I-ша категорія – 101,4 км; II-га – 370,8 км; III-тя – мал.13.1. Транспортна мережа 173 1824,5 км; IV-та – 6245,7 км; V-та – 433,8 км. На дорогах загального користування області станом на 01.01.2015 р. знаходилось

847 мостів протяжністю 15965,3 п. м, в т.: – дороги державного значення – 330 шт./8555,7 п. м: міжнародні – 34 шт./1592,0 п. м; регіональні – 99 шт./2961,5 п. м; – територіальні – 197 шт./4002,1 п. м. – дороги місцевого значення – 517 шт./7409,6 п. м: обласні – 247 шт./3448,7 п. м; районні – 270 шт./3961,0 п. м.

Мережа автомобільних доріг загального користування області сформована та забезпечує транспортне сполучення між населеними пунктами але потребує значного фінансування на реалізацію проектів із розвитку, збереження, підвищення рівня безпеки дорожнього руху та комфортності перевезень. Вінницькі автомобілісти в цілому задоволені станом доріг, адже завдяки міськраді щороку проводиться ремонт доріг, а також асфальтування приватного сектора на умовах співфінансування з мешканцями.

Мережа залізничних колій в області складає 1124 км, вона з'єднує всі основні промислові центри регіону з містами України, СНД, Європи. Найбільшими залізничними вузлами Вінницької області є міста Вінниця, Жмеринка, Козятин і Вапнярка. Через місто проходить одна з електрифікованих магістральних колій Жмеринської дирекції Південно-Західної залізниці [44].

Аеропорт “Вінниця”, розташований на відстані двох кілометрів від м. Вінниця та 7,5 км. від залізничної станції обласного центру, має дозвіл на обслуговування міжнародних рейсів. Довжина злітної смуги – 2500 [52].

Готельна інфраструктура. Готельна база Вінницької області, особливо Вінниці достатньо різноманітна, є велика кількість готелів, хостелів, орендування апартаментів на різний бюджет, що є дуже зручним для туристів. Найпопулярніші готелі регіону: “Hotel Feride” та “Hotel France” у м. Вінниці; “Добряна”, готельно-ресторанний комплекс “Зелений Клин” у м. Тульчин; “De Luxe”, “Hotel Europe” у м.Хмільник;

Готелі з найкращими оцінками Booking.com та з ВВ(Bed & Breakfast) включено:

- “Small Hotel” у м.Вінниці (загальна оцінка – 9,5; ціни – від 2 700 грн/ніч);

- “A presto” у м.Вінниці (загальна оцінка – 9,3; ціни – від 1 320 грн/ніч)
- “Optima Vinnytsia” у м.Вінниці (загальна оцінка – 8,4; ціни – від 1 807 грн/ніч)
- “Fenix Town” у м.Вінниці (загальна оцінка – 9,3; ціни – від 1 890 грн/ніч)
- Готель Гайсин “Тіроль” у м.Гайсин (загальна оцінка – 8,1; ціни – від 1 600 грн/ніч)
- Готель “VinoGrad” у м.Гайсин (загальна оцінка – 9,2; ціни – від 2 200 грн/ніч)
- “Rado Hotel Spa” у м.Хмільник (загальна оцінка – 9,5; ціни – від 3 000 грн/ніч)
- “HIDE PARK HOTEL” у м. Бохоники (загальна оцінка – 9,6; ціни – від 1 650 грн/ніч)

Готелі мають достатньо високі рейтинги, а ціни від 500 гривень і до 3000.

Велика кількість туристичних баз, де можна гарно провести відпочинок влітку – це бази в селах Степашки, Трибухи, Комарівці, Тютьки, а також в містах Шаргород та Вінниці – біля Немирівського шосе. Найбільш відвідуваними є: GOL&Wood у с.Степашки; “Архітектор” у с.Степашки; “Тропіканка” у м.Вінниці; “Паламеренково” у с.Трибухи; Садиба “Адмірал” у м.Вінниці; “Висока” у с.Комарівці; Оздоровчий комплекс “Білий камінь” у с.Гущинці та та інші.

Санаторно-курортне господарство. Так як Вінниччина багата на природні ресурси, на території області є також курорти – санаторії, оздоровчі спа-центри та бази відпочинку. Санаторії Вінницької області відвідують через сприятливий цілющий клімат, чисте свіже повітря, наявності джерел радонових вод та комфортності [41].

Спа-центри розташовані в основному у Вінниці, але також є і в Хмільнику, Садовому та Тульчині. Такі як: Hotel Villa Venice у м.Вінниці; Hotel Feride у м.Вінниці; Hotel Denina у м.Вінниці; Hotel Butterfly у м. Садове та інші.

Більшість оздоровчих центрів розташовані у місті Хмільник, такі як “Радон”, “Поділля” та “Преміум Поділля”, “Березовий гай”, “Південний Буг” та інші.

Проаналізувавши статистичні дані з санаторіїв, пансіонатів, санаторіїв-профілакторій та інших баз відпочинку та оздоровлення, можна сказати такі висновки що кількість даних закладів було достаньо багато та стабільно приймали туристів з кінця ХХ-го століття, але з 2014 року різко пішли на спад. Щодо будинків і пансіонатів відпочинку, то їх невелика кількість по області і тому майже немає даних по кількості місць та прийому туристів (Дод. Е).

Заклади харчування. У Вінницькій області гарно розвинена мережа закладів харчування, є безліч різноманітних кав'ярень та ресторанів, котрі дивують туристів та пропонують кухні різних народів. Найбільше закладів харчування зосереджені безпосередньо у центрі міст.

У Вінниці найбільший попит на ресторани розташовані у центрі, біля Європейської площі, що обумовлено великою кількістю людей та туристів, котрі прогулюються головною вулицею. А також по вулиці Соборній, де знаходяться топові заклади харчування та відпочинку. Переважають загалом ресторани італійської, української, європейської та японської кухні. Найпопулярнішими закладами харчування у місті Вінниця вважаються такі: паб-ресторації, готельно-ресторанні комплекси, тематичні ресторани, кафе-музеї, книжкові кафетерії, та інші [9] (Дод. Ж). У Вінниці також діють популярні фастфуд-ресторани, котрі розраховані переважно на молодих людей та туристів- “McDonald's” та “KFC”.

Заклади дозвілля. До закладів дозвілля Вінницької області можна віднести різноманітні розважальні центри для дітей, серед яких – “Країна мрій”, “Blater Tag”, аквапарк “Маяк” – єдиний у місті Вінниця. До найбільших торговельно-розважальних комплексів Вінниці відносяться – “Мир”, “Мегамолл”, “SkyPark”, “Small”. Також можна відвідати популярні театри міста - обласний театр ляльок “Золотий ключик”, або театр ім.Миколи Садовського – неабиякий об'єкт культурної спадщини. Кінотеатри

знаходяться як у самому місті Вінниці – “Родина”, “Kinopalace mir”, “Friends”, так і по містах області - кінотеатр ім.Терлецького у м.Погребище, кінотеатр “Дружба” у м.Шаргород, “Прем`єра” у м.Хмільнику та інші.

Серед незвичайних об’єктів відпочинку можна також відвідати такі об’єкти у Вінниці як будинок офіцерів, обласна філармонія, експериментальний центр сучасного мистецтва, громадський клуб “Універ” та інші заклади дозвілля.

2.4. Проблеми та перспективи розвитку туристичної діяльності Вінниччини

У даному пункті важливо визначити та проаналізувати які чинники сприяють туристичній діяльності на Вінниччині та які навпаки – перешкоджають розвитку туризму. Ключовими ознаками регіону становлять:

→ Інфраструктура регіону.

Це включає аналіз існуючої туристичної інфраструктури та сервісів у Вінницькій області, до цього входять готелі, ресторани, транспортна мережа та інше. Після аналізу слідує виявлення недоліків і можливостей для покращення.

Як ми дослідили раніше – інфраструктура у Вінницькій області достатньо розвинута в усіх сферах – від транспортної мережі до закладів розваг і становить великий потенціал для туристичної сфери.

Туристична інфраструктура Вінниччини постійно розвивається, включаючи розширення готельної бази, розвиток ресторанного та розважального секторів, а також покращення доступності до культурних та природних пам’яток через вдосконалення транспортних зв’язків та інформаційних сервісів. Збалансоване поєднання збереження природи та культурної спадщини з розвитком інфраструктури дозволяє створювати привабливі умови для туристів і сприяє збільшенню туристичного потенціалу області.

→ **Маркетинг регіону, бренд.**

Маркетинг включає в себе просування регіону як туристичний центр на державному ринку, створення іміджу та ребрендинг як стратегія серед інших областей України. Бренд міста – це концептуальна, цілісна ідея, яка слугує основою для спілкування міста зі світом. Ключові категорії, навколо яких будується бренд: образ міста, ідентичність та імідж [4].

Дуже важливо створювати рекламу області яка матиме великий вплив на внутрішній туризм і не тільки. Маркетинг бренду регіону Вінниці заснований на використанні унікальних характеристик та переваг області для привертання туристів та інвесторів. Стратегія включає розробку привабливого образу Вінниці через акцент на її культурному та історичному спадщині, якість місцевих продуктів та кухні, а також наявність природних красот, рекреаційних зон та важливих історичних об'єктів – це відображається у маркетингових кампаніях, які використовують різноманітні медіа-канали та агентства для просування туристичних маршрутів, подій Вінниччини. Ключові елементи цієї стратегії – це підкреслення автентичності та гостинності місцевого населення, створення унікального іміджу туристичних місць, партнерство з місцевими підприємствами та спільні проекти з місцевими органами влади для підтримки та розвитку туризму та бізнесу в регіоні.

Проведення різноманітних заходів, залучення професіоналів та звичайних небайдужих, котрі бажають аби даний регіон процвітав та заохочував до себе більше туристів, а отже і збільшувався бюджет міста – усе це сприяє поліпшенню туристичних потоків з інших регіонів, збереженню важливих культурних та природних об'єктів області.

→ **Екологічний аспект та безпека.**

Екологічне становище та безпека Вінницької області є важливою складовою для забезпечення туристичних потоків та збереження природних ресурсів. Вінниччина має велику кількість природних ресурсів, таких як ліси, парки, природні масиви, річки та озера. Збереження цих ресурсів і

збалансоване використання їх для туризму є важливим для забезпечення чистого довкілля та привабливості для відвідувачів. Важливо забезпечити належний захист природних заповідників, парків та інших природоохоронних територій, це включає в себе запобігання незаконній рубці лісів, заборону викидів сміття, неправильне використання природних ресурсів та інших дій, що шкодять довкіллю.

Популяризація екологічно чистих видів туризму, таких як екотуризм, велосипедний туризм, пішохідні маршрути тощо, може сприяти збереженню природи та розвитку туризму в області, а головне – знати як використовувати правильно ресурси.

Забезпечення безпеки відвідувачів має велике значення. Це включає в себе належний стан інфраструктури (шляхи, готелі, ресторани), а також загальну безпеку від злочинності та природних небезпек (наприклад, безпечне пересування та створення маршрутів для туристів у горах або під час відвідування водних об'єктів). Важливо проводити інформаційну роботу серед місцевого населення та відвідувачів щодо збереження природи, правил поведінки в природних зонах та впливу людської діяльності на довкілля. Планування та розвиток туризму повинні бути спрямовані на забезпечення сталого розвитку, щоб не порушувати екологічний баланс та не спричинити негативний вплив на природу.

Розвиток туризму враховуючи ці аспекти може не лише сприяти економічному розвитку регіону, а й забезпечити її збереження для майбутніх поколінь.

Крім того, важливою є роль громадських організацій та активної участі місцевого населення у вирішенні екологічних проблем. Активізація екологічних об'єднань, проведення екологічної освіти та інформування громади про проблеми та шляхи їх вирішення може сприяти покращенню екологічної ситуації у Вінницькій області [19].

→ Партнерство.

Туристичні партнерства області спрямовані на спільні зусилля між місцевими громадами, туристичними підприємствами, громадськими організаціями та органами влади для розвитку та просування області як привабливого туристичного напрямку. Ці партнерства охоплюють різноманітні ініціативи, такі як обмін досвідом, спільне маркетингове та рекламне планування, організація спільних подій та фестивалів, а також співпрацю з іншими регіонами та міжнародними партнерами для залучення нових аудиторій та розширення туристичного потенціалу Вінниччини [14].

Отже до сильних сторін Вінницької області можна винести такі як: вигідне транспортне розгалуження та географічне розташування області; багата історична та культурна спадщина регіону; наявність природно-заповідного фонду; екологічно-чистий та безпечний регіон; розвинена інфраструктура; наявність оздоровчих центрів; розвинена ІКТ (інформаційно-комунікаційні) технології.

Серед можливостей регіону: розвиток місцевого та локального туризму у зв'язку з можливими обмеженнями на поїздки в інші країни; збільшення спонсорів та інвестицій у розвиток області; зміцнення партнерських відносин із закордонними та регіональними партнерами, збільшення угод; реалізація проектів та реконструкцій об'єктів.

Слабкі сторони області: поганий стан багатьох об'єктів історії та культури; недостатня кількість туристичних “магнітів” в області; погіршення демографії населення; недостатньо інноваційна область (особливо в малих містах та селах); незадовільна дорожня інфраструктура в багатьох містах області; недостатньо реалізований туристичний потенціал.

Загрози області: міграція населення в інші області чи закордон; недосконалість нормативно-правової бази та системи регулювання у туристичній сфері; погіршення інфраструктури без інвестицій; занепад чи ймовірне зникнення історико-культурних та природних об'єктів області без належних реконструкцій та охорони [30].

Можливі напрямки туристичної діяльності.

Наразі у Вінницькій області найпопулярнішими видами туризму є: культурно-пізнавальний – 82,9%, подієвий – 9,2% та рекреаційний – 5,6%. Менш популярні: спортивний та активний -1,1%, зелений – 0,6%, релігійний – 0,3% та діловий – 0,2%. Дана статистика інформує про те, що у регіоні найбільший попит лише на культурно-пізнавальний туризм, при тому що велика кількість історичних пам'яток в поганому стані.

Одним з факторів, що сприяють найбільшій частині культурно-пізнавального туризму в регіоні, є наявність численних об'єктів культурної спадщини та фонтану “Рошен”.

На жаль, інші напрями туризму є не настільки популярними хоча й мають ресурси на розвиток. Наприклад, рекреаційний туризм – в області велика кількість природних масивів, де можна розмістити велику кількість санаторіїв, проте поки це дуже повільний процес. А для залучення більшої кількості туристів – потрібна гарно розвинута інфраструктура біля цих курортів. В області розвинена галузь надання реабілітаційних і діагностичних послуг як у державному, так і приватному секторі медичної галузі. Лікувальні медичні заклади Вінниччини надають високоякісні медичні та оздоровчі послуги і посідають 1 місце по кількості операцій стентування коронарних судин [33].

Перспективним для Вінниччини є розвиток сільського зеленого туризму, як форми відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського, підсобного або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості та культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону [33].

В області доволі повільно, але розвиваються й напрями активного туризму, сільського та ділового. Тому можливими напрямки розвитку туристичної діяльності на майбутнє є саме вони. На Вінниччині є всі передумови задля їх розвитку та впровадження більшої кількості туристичних маршрутів, тематичних турів.

Отже, проаналізувавши сильні та слабкі сторони Вінницької області, а також те, які найпопулярніші напрямки туристичної діяльності – можна сказати, що необхідно постійно аналізувати стан туристичного ринку, створювати й представляти програми розвитку та вдосконалення туризму в даній області.

Вінницька область багата на історично-культурну спадщину, а також на природні ресурси, що приваблює неабиякий потік туристів. З природних ресурсів область володіє річками, озерами, лісами та родючими сільськогосподарськими землями, що створює сприятливі умови для розвитку екотуризму та сільського зеленого туризму.

Економічно область відома своїми сільськогосподарськими підприємствами, харчово-переробними заводами та легкою промисловістю, що створює потенціал для розвитку гастрономічного туризму та бізнес-туризму.

У великих містах достатньо розвинута інфраструктура, що не можна сказати про інші менш населені пункти. Тому регіон потребує більшого інвестування в розвиток дорожньої інфраструктури та інших сферах у менших містах та селах. Потрібно обов'язково влаштовувати заходи щодо вирішення проблем області, реставрації туристичних місць, проводити перемовини та укладати угоди з партнерами задля збільшення туристичних потоків. Ефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу регіону може бути основним джерелом наповнення регіональних бюджетів, збільшення зайнятості та доходів населення.

Потрібно розвивати інші напрямки туризму, які мають потенціал на даній території. Наприклад, гастрономічний туризм – Вінниччина славиться своїми кулінарними родзинками та може напрочуд здивувати кожного туриста смачними стравами, або ж Вінницькі виноробні, де можна було б безпосередньо спостерігати за виготовленням смачного вина. Діловий туризм – у Вінниці, як обласному місті проводяться бізнес-заходи та зустрічі, даний

вид діяльності з кожним роком стає все більш значним в Україні і проводиться незалежно від сезонності, що може стабільно приносити дохід.

Отже, основними задачами поліпшення туристичної сфери є:

- розширення надання туристичних послуг та їх поліпшення;
- поліпшення інфраструктури в менших містах та селах;
- розробка та просування проектів для інвестицій у туризм;
- збільшення кількості різноманітних дестинацій для туристів;
- співпраця з громадами та партнерами;
- розробка бренду регіону, просування через різноманітні канали та збуту сувенірної продукції-символів;
- становлення конкурентноспроможності області в сфері туризму на українському ринку;
- популяризація через організацію фестивалів, виставок, концертів, ярмарок, культурних заходів, тощо;
- становлення на міжнародному ринку туристичної сфери та інше.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОГО ТУРУ «ДИВОВИЖНІ ВИХІДНІ У ВІННИЦІ»

3.1. Аналіз представлення Вінниччини у програмах загальноукраїнських та криворізьких туроператорів

Вінниччина, як один із найбільших туристичних регіонів України, має значний потенціал для розвитку туризму та залучення відвідувачів з усієї країни. Аналіз представлення Вінницької області у програмах загальноукраїнських та криворізьких туроператорів є важливим кроком для розуміння того, як регіон відображається на туристичному ринку України та які можливості він пропонує для відпочинку та відкриття нових місць для відвідувачів.

В результаті проведеного нами дослідження було проаналізовано наскільки ґрунтовно Вінниччина представлена в туристичних програмах у Вітчизняних туроператорів. Ми розглянули наступних операторів Всеукраїнського рівня – “Відвідай”, “KrainaUa”, а також туроператор “Бідняжка Тур-Клуб”, який представляє тури закордон, проте базується на Вінниччині та має пропозиції турів на внутрішній туризм [35;36;38] (Дод.3). “KrainaUA” представляє широкий вибір українських турів по Україні, включаючи різноманітні напрямки та тематику. За результатами проведеного дослідження було виявлено що найбільшу кількість турів представлена в програмах саме туроператора “KrainaUa”, найпопулярнішими об’єктами для відвідування Вінницької області становлять палац Потоцьких у Тульчині, палац Щербатової, ставка Гітлера “Вервольф”, Вінницькі мури, виноробня Гігінеішвілі. Туроператор “Відвідай” спеціалізуються на організації екскурсійних турів, активного відпочинку, а також турів вихідного дня. Щодо “Бідняжка Тур-Клуб” – вони пропонують великий вибір різноманітних переїздів, одноденних турів, турів закордон, також тематичних. Місто Вінниця, представлена у даних туроператорів, котрих ми розглянули, має охочих відвідати музеї космонавтики, мистецтва чи транспорту, особливо

популярний музей-садиба М.Пирогова. Середня вартість для екскурсантів туру по Вінниччині становить 800 грн/день, 2800-3500 грн за програму на декілька днів.

Також було зроблено аналіз туристичних пропозицій з міста Кривого Рогу до Вінницької області. Подібна практика представлена в діяльності туристичного підприємства “Криворізьке бюро подорожей та екскурсій”, яке у вересні та жовтні 2023-го року декілька разів пропонувало програми з назвою “Палаці, кохання та багатство”. Під час даного екскурсійного туру відвідуються знамениті палаці Вінницької області, котрі раніше вже згадували: палац Потоцьких, замок-палац Холоневського, палац Щербатової, палац родини Грохольських-Терещенків. Також відвідуються різноманітні музеї: Джозефа Конрада, музей хліба, “Щедрик” Леонтовича та інші. Ціни на такі тури коливались від 2870 грн до 3545 грн (в залежності від кількості туристів – 20-12 чол.). Останній такий тур проводили восени 2023 року [39].

Можна зазначити, що криворізькі туристичні фірми фактично не просувають туристичні маршрути Вінниччиною на туристичний ринок. В той же час, за власним бажанням, можна звернутись до якогось із представлених у Кривому Розі турагентств і подати запит на розробку індивідуальної путівки до області чи міста, котре ви б хотіли відвідати, в нашому випадку – екскурсії до Вінницької області. Дана послуга не є складною у втіленні та наданні, хоча деякі з туристичних фірм працюють лише на закордонний виїзд. Як варіант – купити онлайн путівку серед українських туроператорів. Таким чином, дуже легко порівняти і ціни, і тематику екскурсій.

Серед українських туроператорів в інтернет-мережі можна знайти пропозиції від “Відпочинок на всі 100%”, а саме тур – “Історії кохання від Вінниці до Софіївки” (від 2 790 грн на 2 дні); КраїнаUA з пропозиціями “Вихідні у Вінниці”(3 290 грн на 2 дні), “Космічна подорож на 2 дні”(3 950 грн на 2 дні), “Таємниці Поділля та Гайдамацький Яр”(4 350 грн на 3 дні) та інші; “Асоціація гідів України” з екскурсіями “Музичний фонтан Рошен”(400 грн за 1 день), “Історичний центр”(400 грн за 1 день), “Наші музеї”(300 грн за день),

та інші. Туроператор Anga Travel пропонує такі маршрути по Вінниччині як “Солодка парочка – Вінниця та Бердичів”(2 150 грн на 2 дні), “Шляхетна спадщина Вінниччини”(870 грн за 1 день) та “Шоу Вінницьких фонтанів”(850 грн за 1 день) [37;38] (Дод. К).

Велику кількість варіантів екскурсій по Вінниччині можна передивитися на офіційному сайті міста “Вінниця” з гаслом “Місто ідей”. Тут і подорож двоповерховим автобусом, і трамваєм, і навіть на велосипедах, є і гастротур і історичні екскурсії – знайдеться на будь-яку аудиторію. А ще на сайті можна глянути, де найліпше зупинитись, поїсти чи який захід відвідати, дуже зручний і цікавий сайт, котрим можна скористатись [22].

Цінова категорія екскурсійних турів різна, але загалом розрахована на середній клас людей. Якщо, звісно, індивідуальний тур – ціна буде вищою аніж на загальну групу, залежить також і від кількості днів. Зазвичай екскурсійні програми розраховані на 1-2 дні, аби достатньо побачити місто і при цьому не знудитись. Найкоротші оглядові екскурсії, історичні – на 1-3 години коштують від 300 гривень за людину. Отож, можна знайти тур до Вінниччини на будь-який смак і на різну цінову категорію, найкращий варіант – бронювати чи купувати онлайн.

Найпопулярнішими напрямками подорожей до області є не лише центр – Вінниця, а й такі важливі історичні міста як Тульчин, Вороновиця, Немирів, Могилів-Подільський, Шаргород, Хмільник та інші. Ці містечка, перш за все, славляться своїми значимим пам'ятками історії. Як ми розглядали раніше таких об'єктів у Вінницькій області немало і кожен унікальний.

Серед масових маршрутів по регіону, особливо користуються попитом такі:

➤ Вінниця – Муровані Курилівці – Ладижин

Цей маршрут проходить через мальовничі місця. У Вінниці можна відвідати музей вінницького трамваю, музей-садибу М.І.Пирогова, Спасо-Преображенський собор СЦУ, музей ретро-автомобілів та інше. У Мурованих

Курилівцях – величний палац родини Комарів, а в Ладижині – Ладижинську ТЕС, одну з найпотужніших теплоелектростанцій України.

➤ Вінниця – Вороновиці – Могилів-Подільський

Цей маршрут проходить через старовинні міста Поділля. У Вінниці можна побачити оборонні мури XVII століття, костел Святої Діви Марії Ангельської, а також відвідати садибу Грохольських-Можайських у Вороновиці. У Могилеві-Подільському можна побачити Озаринецький замок – величну фортецю XIV століття.

➤ Вінниця – Хмільник – Меджибіж

Цей маршрут веде до курортних міст області. У Вінниці можна відвідати вищезгадані пам'ятки, а також Центральний міський парк імені Леонтовича у Вінниці. У Хмільнику – костел Пресвятої Трійці, вежа замку (одна з кількох кутових веж, яка вціліла), а в Меджибожі – палеолітичну стоянку, Меджибізький замок або Троїцький костел XV століття.

➤ Вінниця – Буш – Ямпіль

У Вінниці можна відвідати водонапірну вежу та пройтись Європейською площею, щодо села Буша – там можна побачити унікальні рештки замку та будинки трипільців, котрим багато тисяч років. У Ямполі ж – геологічні пам'ятки природи, старий млин та неймовірні краєвиди.

➤ Вінниця – Тульчин – Брацлав

Цей маршрут проходить через історичні місця області. У Вінниці можна відвідати вищезгадані пам'ятки, у Тульчині – величний палац графа Потоцького(найбільший будинок родини Потоцьких в Україні), а в Брацлаві – неймовірний костел Матері Божої Святого Скапулярію та комплекс водяних млинів промислового магната Солітермана.

➤ Вінниця – Немирів – Шаргород

Цей маршрут веде до історичних міст Поділля. У Вінниці можна відвідати вищезгадані пам'ятки, а також фонтан «Рошен». У Немирові – величний палац княгині Марії Щербатової, а в Шаргороді – замок XIV століття.

Послідовність міст може змінюватись та мати більше локацій, проте саме такими маршрутами можна неабияк дізнатись історію Вінниччини.

Вінницька область достатньо професійно представлена на туристичному українському ринку. Так як саме місто Вінниця визнавали багаторазово найкомфортнішим місцем проживання – не дивно, що така репутація позитивно дається знаки і приваблює велику кількість туристів. Регіон бере активну участь в різноманітних програмах та всеукраїнських заходах мистецтва, літератури, ІТ та інших задля власного розвитку.

Можна виділити переваги та недоліки туристичного бізнесу на Вінниччині.

Переваги:

- Багате культурно-історичне надбання. Вінниччина представлена на туристичному ринку як область з багатою історією та культурою, що робить її привабливою для туристів, які цікавляться історичними та культурними пам'ятками.

- Мальовнича природа. Область славиться мальовничою природою, включаючи ліси, річки, гори та долини. Це робить її ідеальним місцем для відпочинку та рекреації на природі.

- Розвинена інфраструктура. Вінниччина має добре розвинену туристичну інфраструктуру, включаючи різноманітні готелі, ресторани, кафе, транспорт та екскурсійні бюро.

- Широкий вибір видів відпочинку. Туристичні фірми пропонують різноманітні види відпочинку, включаючи екскурсійний, оздоровчий, активний, сільський та екотуризм.

- Доступні ціни. Ціни на туризм у Вінницькій області порівняно доступні, що робить її привабливим місцем для туристів з різним бюджетом.

Недоліки:

- Недостатній маркетинг. Вінниччина не настільки добре представляє себе на туристичному ринку, як деякі інші регіони України, а також погано орієнтована на в'їзних туристів, що може стримувати потік подорожуючих.

- Реставрація об'єктів. Мала кількість об'єктів, котрі відбудовуються, дуже повільний процес, особливо в малих населених пунктах, вимагає знаходження додаткових інвестувань від спонсорів.
- Нестача якісних готелів. У Вінницькій області не вистачає якісних готелів, особливо в невеликих містах та сільській місцевості.
- Незручне транспортне сполучення. До деяких районів Вінницької області може бути достатньо складно дістатися громадським транспортом.
- Нестача інноваційних туристичних продуктів. Вінниччині не вистачає інноваційних туристичних продуктів у невеликі міста, які б полегшили ознайомлення з об'єктами, котрі можна було б відвідати за допомогою VR та AR реальності і могли б зацікавити туристів.
- Недостатньо розвинуті види туризму. Деякі напрямки туристичної діяльності не так добре розвинені, як в інших регіонах країни. Наприклад, гастрономічні тури, котрі не так гарно розвинуті аби привертати туристів саме за допомогою ним. Або оздоровчий туризм, котрий розвинутий лише в деяких населених пунктах, хоча потенціал набагато-набагато більший.

Рекомендації щодо покращення представлення Вінниччини на ринку туристичних послуг:

- збільшити рекламу Вінниччини на туристичному ринку, як в Україні, так і за кордоном. Реставрація пам'яток;
- підвищувати якість готелів та інших туристичних об'єктів;
- робити акцент на цілорічний туризм, пропонуючи туристам різноманіття видів відпочинку протягом року;
- туроператорам важливо знаходити партнерів задля розвитку та допомоги один одному в туристичних потоках;
- розробити нові тури, які охоплюють різні цікаві місця Вінниччини, включаючи історичні та культурні пам'ятки, мальовничі природні ландшафти, а також курортні та оздоровчі заклади;
- запропоновувати тури на будь-який смак і бюджет, від бюджетних екскурсій до ексклюзивних VIP-турів;

- розробити тематичні тури, наприклад, гастрономічні, екотури, велотури, кінні, сплави по річках тощо.

Проаналізувавши дані пропозиції, можна виявити тенденцію на головні “перлини” Вінниччини – це палаци, котрі мають історичну та культурну цінність, історичні об’єкти (ставка Гітлера, Вінницькі мури), та цікаві об’єкти, котрі має область – виноробня, сироварня, заповідник Буша, музеї. На жаль, невелика кількість екскурсійних пропозицій, які можна знайти до даної області, спричинені невисоким попитом та недостатнім розвитком туристичної діяльності.

Тим не менш, Вінницька область має великий потенціал для розвитку туризму. Завдяки своїй багатій історії, культурі, мальовничій природі та достатньо розвиненій інфраструктурі вона може стати одним з найпопулярніших туристичних регіонів України.

3.2. Розробка туру «Дивовижні вихідні на Вінниччині»

Проаналізувавши основні об’єкти Вінниччини, які входять до пропозиції різних туристичних операторів, та оцінивши логістичний зв’язок Вінниці та Кривого Рогу, було вирішено розробити триденний екскурсійний тур.

Тур включає до себе найзначні об’єкти області, а також України в цілому. Особливої уваги заслуговує величний фонтан “Roshen” – один з найбільших плаваючих фонтанів у Європі, який стає справжнім шоу під відкритим небом. А для тих, хто цікавиться історією, місто пропонує численні музеї, серед яких відвідаємо музей-садибу Миколи Пирогова, а також художній обласний музей. Тур створений у форматі оглядової екскурсії, екскурсій-прогулянок. Переїзди маршруту відбуваються за допомогою орендованого автобусу.

Вважаємо найбільш доцільним до програми туру включити наступні об’єкти:

1 день

Музей-садиба М.І. Пирогова – заснований у 1944 році на місці, де жив і працював видатний український хірург Микола Іванович Пирогов (1861-1881). До складу музею входять:

- будинок, в якому жив М.І. Пирогов, і де розміщена експозиція про його життя і діяльність.
- музей-аптека з інтер'єрами приймальні та операційної М. І. Пирогова в його садибі Вишня.
- церква-некрополь, де покоїться набальзамоване тіло ученого.
- меморіальний парк, в якому збереглися дерева, посаджені М.І. Пироговим [34].

Вінницькі Мури – це система оборонних споруд, які були збудовані навколо Вінниці у XVII столітті. До складу Вінницьких Мур входили: 11 бастіонів, 4 вежі, 2 брами. Збереглися лише фрагменти Вінницьких Мур, але вони є однією з найвідоміших пам'яток міста.

Водонапірна башта – збудована у 1912 році, є однією з найвищих будівель Вінниці (28 метрів). Архітектор – Григорій Артинов, а стиль – цегляний. Вежа була реконструйована у 2009-му році і має статус пам'ятки місцевого значення, є музеєм воїнів-афганців.

Європейська площа – центральна площа Вінниці. На площі розташовані такі об'єкти як будинок Вінницької міської ради, меморіал Слави, композиції скульптур-фонтанів, а також можна почути музику з водонапірної вежі, котру ми вже згадували раніше. Європейська площа є популярним місцем відпочинку вінничан та гостей міста.

Узбережжя річкою Південний Буг (набережна Roshen) – набережна “Roshen” напроти острова Кемпа, на набережній розташований світловий музичний річковий фонтан, також можна побачити різноманітні кафе та ресторани, дитячі майданчики. Набережна сучасно реконструйована та достатньо довга, вважається одним з найкрасивіших місць у Вінниці.

Свято-Преображенський кафедральний собор СЦУ – мурований костел кінця XVIII століття, збудований у 1758-1779 роках на місці дерев'яного

костелу, який був збудований у 1624 році. у будівлі збереглися фрагменти настінного живопису, котрі можна побачити на власні очі. Вважається об'єктом архітектури національного значення. Спочатку був костелом домініканців, а у 1832 році після ліквідації домініканського монастиря був переведений у православний храм. З 1990 по 2018 рік був кафедральним собором Вінницької єпархії Української Православної Церкви Московського Патріархату. Збудований у стилі бароко, має три куполи та три нефи. Фасад собору прикрашений скульптурами та барельєфами. Собор є одним з найвідоміших храмів Вінниці.

Річковий фонтан “Roshen” – найбільший плавучий річковий фонтан в Європі. Складається з 170 форсунок, які піднімають воду на висоту до 70 метрів. Фонтан має 256 кольорових світлодіодів, які підсвічують воду вночі. Річковий фонтан “Рошен” є одним з найпопулярніших туристичних місць Вінницької області.

2 день

Немирівський палац Марії Щербатової – візитівка міста Немирів, був закладений в 1885 році княгинею М. Щербатовою за проектом чеського архітектора Іржі Стібала, а дістався у спадок від рідного діда – графа Болеслава Потоцького. Даний палац представлений також у стилі класицизму. Нині у палаці розташований багатопрофільний оздоровчий санаторій.

Палац Потоцьких – архітектурний об'єкт у місті Тульчині в стилі класицизм II-ї половини XVIII століття. Палац має головний корпус та два флігелі – правий та лівий. Під час революції у XX столітті – була розташована лікарня для солдатів УГА, котрі хворіли на тиф. У 2020-х роках відбулась реставрація палацу.

Кафедральний собор Різдва Христового РПЦвУ – собор був збудованим в кінці XVIII- початку XIX століття є одним з найзначущих православних храмів регіону. Собор побудований у стилі класицизму з елементами бароко, що надає йому величного та святкового вигляду. Внутрішнє оздоблення собору включає в себе чудові фрески, іконостаси та вітари, багато з яких є

історичними та мають велику художню цінність. Є одним з найпопулярніших об'єктів міста.

Музей Миколи Дмитровича Леонтовича – музей знаходиться в селі Марківка Вінницької області. Він присвячений життю та творчості відомого українського композитора, хорового диригента та педагога, найбільш відомого за його обробку народних пісень “Козака несуть”, “Ой з-за гори кам'яної”, “Щедрик”, яку також знають як “Carol of the Bells” та інші. Музей містить особисті речі композитора, документи, фотографії, рукописи та інші матеріали, які ілюструють його життя і творчість.

3 день

Вінницький обласний художній музей – важлива культурна установа в місті Вінниця, яка зберігає та демонструє багату колекцію творів мистецтва. Музей відіграє ключову роль у популяризації мистецтва та культурної спадщини регіону. Вінницький обласний художній музей було засновано у 1987 році. З моменту свого заснування музей пройшов через численні зміни та реконструкції. Спочатку колекція складалася переважно з подарунків приватних колекціонерів та художників. З роками вона значно розширилась, включаючи твори українського та зарубіжного мистецтва. Фонд складає 7 315 експонатів.

Ставка Адольфа Гітлера “Вервольф” під Вінницею – це один з найвідоміших об'єктів періоду Другої світової війни на території України. Ця ставка слугувала одним з головних командних пунктів фюрера під час його кампанії на Східному фронті. Після завершення Другої світової війни радянська влада вивчала залишки ставки, а місце тривалий час було засекречене. Наразі це місце є музеєм, відкритим для відвідувачів.

Кожен екскурсійний тур передбачає врахування необхідності харчування, а за необхідності також розміщення туристів та відвідування закладів дозвілля.

Серед закладів з цікавими стравами, туристам можна рекомендувати відвідати такі ресторани як: “Чорноморка” по вул.Оводова,18; “Marani” по

вул.Архітектора Артинова, 49; “Тареля” по вул. Праведників Світу, 33; ресторація “Vltava” по вул.Визволення, 8; гастрономічний бар “Батискаф” по вул. Кармелюка, 2; історичний паб “Кінь у протигазі” по вул. Петлюри, 20. *Ціни* від середнього цінового сегменту до високого. *Кухня*: європейська, середземноморська, українська, грузинська.

Для сімейного типу відпочинку чи для великих компаній можна рекомендувати такі заклади: ресторан “Clover” на площі Калічанська, 2а; сімейний ресторан “Happy Monkey” по вул. Миколи Оводова, 24а; ресторан “Лезгинка” по вул. Пирогова, 37; ресторан “Скіфія” по вул. провулок Парковий, 2; піцерії Pizza Selentano, котрих знаходиться декілька по місту. *Ціни* від бюджетного цінового сегменту до високого. *Кухня*: європейська, українська, грузинська, італійська.

Для перекусів можна завітати до кав’ярень, котрі зможуть здивувати кожного: музей-кав’ярня, крамниця “Пань Заваркінъ та синъ” по вул. О. Соловійова, 3; “Stories & Coffee” по вул. Хмельницьке шосе, 114в; “Чорна кішка білий кіт” по вул. 600-річчя, 17; еко-кафе “Культура” по вул.Космонавтів, 15; мережа кав’ярень “Pan Cake” та інші. *Середній ціновий сегмент.*

Дані ресторани мають найвищі оцінки по місту, нагороди по якості, чудовий сервіс. Детальніше можна розглянути варіанти на туристичному сайті міста Вінниці [22].

Щодо закладів індустрії дозвілля, то у вільний час ви можете відвідати дані заклади розваг, де можна розважитись і дітям, і дорослим – F.A.Z.A., розважальний центр, що розташований на площі Гагаріна,2; країна мрій (дитячий розважальний центр) по проспекту Юності,18; Baby Boss (дитячий розважальний центр, ТРЦ “Світанок”) по вул. Замостянська, 34 в; кінотеатр Сінема Сіті, ім. М.Коцюбинського або SmartCinema, що знаходяться в центрі міста; Blaster Tag по вул.600-річчя, 17. Кожен знайде заклад дозвілля на власний смак, Вінниця пропонує неабиякий вибір.

Картосхема руху представлена в дод. Л.

Для подорожі до Вінниці рекомендується вибирати весняно-осінній період, коли погода не дуже спекотна і не дуже холодна, при цьому можна побачити працюючий річковий фонтан Roshen та навколишнє зелене цвітіння.

3.3. Організаційне та економічне обґрунтування туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині”

В таблиці 3.3.1. представлена характеристика туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині”.

Таблиця 3.3.1.

Загальна характеристика туру “Дивовижні вихідні у Вінниці”

Назва туру	“Дивовижні вихідні у Вінниці”
Форма туру	Оглядова
Клас туру	Внутрішній регіональний
Сезонність	Весна-літо- осінь
Спосіб пересування	Автобус
Форма маршруту	Кільцевий
Тривалість	3 дні
Екскурсійні пункти	Музей-садиба М.Пирогова; Вінницькі мури; Водонапірна вежа; площа Європейська; фонтан “Roshen”; палац графині Щербатової; палац Потоцьких; Свято-Преображенський собор; Вінницький обласний художній музей; ставка Гітлера
Санітарні зупиночні пункти	м. Кропивницький; м. Умань
Ночівля	м. Вінниця, готель
Харчування	Особисте
Цільова група	Особи від 18 років і старше
Кількість учасників	Груповий 11-19 туристів
Необхідне спорядження	Спеціальне спорядження тур не потребує
Протяжність маршруту	м. Кривий Ріг – м. Кропивницький = 120 км м. Кропивницький – м. Умань = 165 км м. Умань – м. Вінниця = 161 км

Протяжність туру	<p>I день. Обід у ресторані “Harry Monkey” -(5,7 км)-Музей-садиба М.Пирогова – (6,34 км) – Вінницькі мури -(1,6 км)- Водонапірна вежа -(225 м)- площа Європейська -Свято-Преображенський собор- (1,8 км)- фонтан “Roshen”</p> <p>II день. З готелю -(48 км)- Палац графині Щербатової -(37,2 км)- Палац Потоцьких -(81 км)- ресторан “Вів’єр” -(1,2 км)- Кафедральний собор Різдва Христового РПЦВУ-(87км)- музей М.Д.Леонтовича -(127 км)-Вінниця.</p> <p>III день. Вінницький обласний художній музей -(230м)- ресторан “Чан Монаха” -(11,1км)- ставка Гітлера</p>
Загальний час в турі	70 годин

Програма авторського туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині”, представлена в таблиці 3.3.2.

Таблиця 3.3.2

Програма авторського туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині”

Тривалість етапу	Програма та характеристика туру	Відстань, км
<i>I день (Субота)</i>		
7:00- 13:00	Виїзд групи з 95-го кварталу, АТБ-маркет, пр.Гагаріна, 4Б; трансфер – мікроавтобус на 19 місць (санітарні зупинки приблизно кожні 2 години).	446 км
13:00-14:30	Заселення в готель “Hotel Kardinal” у центрі міста на 2 ночі. Обід у сімейному ресторані “Harry Monkey” по вул. Миколи Оводова, 24а.	350 м
14:30	Тур починається з екскурсії до музею-садиби М.І. Пирогова	6 км
15:45	Екскурсія до старовинних Вінницьких Мурів	6,34 км
16:30	Прогулянка до славнозвісної Водонапірної башти	1,6 км
16:50	Прогулянка по Європейській площі та оглядова екскурсія до Спасо-Преображенського собору.	500 м
19:30	Відвідання вечірнього фонтану “Roshen”.	1,8 км
<i>II день (Неділя)</i>		
10:00- 11:40	Поїздка до Палацу графині Марії Щербатової	45,8 км

12:20- 13:45	Експерсія по Палацу Потоцьких	37,2 км
14:00- 14:40	Обід в місцевому ресторані Тульчину – “Вів’єр”	700 м
14:55- 15:20	Кафедральний собор Різдва Христового РПЦвУ	450 м
17:00- 17:50	Експерсія до музею М.Д.Леонтовича в с.Марківка	87 км
20:00	Повернення до міста. Закінчення експерсій, вільний час. Ви можете відвідати різноманітні кафетерії, торгові центри або просто прогулятися по місту. Повернення до готелю.	127 км
<i>III день (Понеділок)</i>		
9:00- 9:45	Виселення з готелю, сніданок*.	
10:00- 11:30	Поїздка на експерсію до Вінницького обласного художнього музею.	1,4 км
11:40- 12:30	Обід в ресторані “Чан Монаха” по вул. Соборна,35.	230 м
12:50- 13:50	експерсія до Ставки Гітлера “Вервольф”	11,1 км
14:00	Виїзд до Кривого Рогу.	446 км
21:00	Орієнтований час повернення. Санітарні зупинки приблизно кожні 2 години.	

**Сніданок можна приготувати на кухні в готелі,
обіди комплексні разом з групою,
вечеря не входить до програми, самотійна.*

Перший день: Виїзд групи з Кривого Рогу та приїзд до Вінниці, заселення в готель, обід у сімейному ресторані “Happy Monkey”. Початок з експерсії до музею-садиби М.І. Пирогова, потім під’їзд та експерсія старовинними Мурами Вінниці. Відбувається прогулянка біля славнозвісної Водонапірної башти та експерсії по ній(музей). Так як вежа знаходиться в центрі міста, проходить пішохідна прогулянка головною площею Вінниці – Європейською. А також відвідини Свято-Преображенського собору. Вільний час, після чого від’їзд автобусом до фонтану “Roshen”, де відбудеться оглядова експерсія туристам. Повернення до готелю.

Другий день: Виїзд з готелю та поїздка до Палацу графині Щербатової, де проводиться експерсія. Пізніше направляємось на експерсію до Палацу

Потоцьких. Після обід недалеко від палацу в ресторані та огляд кафедрального собору Різдва Христового РПЦвУ, від'їзд до селища Марківка на екскурсію до музею М.Д.Леонтовича. Повернення до міста та ваш вільний час.

Третій день: Виселившись та поснідавши, група виїжджає на екскурсію до Вінницького обласного художнього музею. Після екскурсії поряд маємо обід в ресторані “Чан Монаха”. Далі екскурсія на популярну Ставку Гітлера біля смт. Стрижавка. Після виїзд з Вінниці маршруткою до Кривого Рогу. О 21:00 прибуває на 95-й квартал.

Транспортні послуги. По маршруту туру “Дивовижні вихідні у Вінниці” передбачено використання автомобільного транспорту. Враховуючи те, що екскурсія є груповою та розрахована на 11-19 осіб, пропонується використання мікроавтобуса Mercedes Sprinter розрахований на 20 посадкових місць.

Розрахунок витрат на транспортне перевезення по маршруту туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині” представлено в таблиці 3.3.3. В основі розрахунку вартість 20 грн за км.

Таблиця 3.3.3

**Розрахунок витрат на транспортне перевезення туру
“Дивовижні вихідні на Вінниччині”**

Пункт	Маршрут	Відстань, км	Час перебування в дорозі	Вартість туру для 1 туриста/ групи (19 осіб)
1	Кривий Ріг- Вінниця	446 км	6 год	469,5 грн / 8920 грн
2	з готелю до музею-садиби М.І. Пирогова	6 км	8 хв	6,3 грн / 120 грн
3	від музею до старовинних Вінницьких Мурів	6,34 км	8 хв	6,7 грн / 126,8 грн
4	Поїздка до фонтану “Roshen”	1,8 км	4 хв	1,9 грн / 36 грн
1	Виїзд з готелю та огляд Палацу графині Щербатової	45,8 км	48 хв	48,2 грн / 916 грн
2	Палац графині Щербатової- Палац Потоцьких	37,2 км	35 хв	39,2 грн / 744 грн

3	Палац Потоцьких- ресторан “Вів’єр”- Кафедральний собор Різдва Христового РПЦвУ	1,2 км	4 хв	1,2 грн / 24 грн
4	Кафедральний собор Різдва Христового РПЦвУ-музей М.Д.Леонтовича	87 км	1 год 20 хв	91,6 грн / 1740 грн
5	Музей М.Д.Леонтовича- повернення до міста	127	120 хв	133,7 грн / 2 540 грн
2	Ресторан “Чан Монаха”- екскурсія до ставки Гітлера “Вервольф”	11 км	20 хв	11,6 грн / 220 грн
3	Вінниця- Кривий Ріг	446 км	6 год	469,5 грн / 8920 грн
Загалом		1 216,7 км	1051 хв (17 год 30 хв)	1 280,9грн / 22 334,8 грн

Послуги розміщення. Заселення планується в 3-зірковому готелі неподалік центра міста (550м) - “готель Кардинал” по вулиці Магістратська, 76. Проживання (2 ночі) здійснюється на вибір в запропонованих номерах готелю: Тримісний номер зі спільною ванною кімнатою (2 номери), Двомісний номер зі спільною ванною кімнатою (1 номер), Бюджетний двомісний номер (2 номери), Тримісний номер економ-класу (1 номер), Сімейний номер (1 номер), Сімейний номер з окремою ванною кімнатою (1 номер). На всій території помешкання надається безкоштовний Wi-Fi. Майже всі варіанти розміщення готелю мають телевізором із плоскими екранами і кабельними каналами.

Розрахунок витрат на розміщення туристів по маршруту туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині” представлено в таблиці 3.3.4.

Дорожчі готелі пропонують більш комфортні умови в номерах з сучасним ремонтом і меблями, а також широкий спектр послуг та додаткового обладнання. Вибір залишається за туристом.

Проаналізуємо різницю в проживанні середнього класу готелю та високого.

Заклади розміщення	Вартість за 2 ночі на 1 туриста (грн)	Вартість за 2 ночі на 19 туриста (грн)
Готель Кардинал	1510 грн	28 690 грн
Fenix Town (готель з більш комфортними умовами проживання, + включено сніданок)	2420 грн	45 980 грн

Екскурсійні послуги. Розрахунок витрат на екскурсійного обслуговування туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині” представлено в таблиці 3.3.5.

Табл. 3.3.5.

**Розрахунок витрат на екскурсійне обслуговування туру
“Дивовижні вихідні на Вінниччині”**

Назва	Час відкриття – закриття	Вартість білету для 1 туриста	Вартість білету для 19 туриста
Музей-садиба М.І. Пирогова	вівторок-неділя 10:00- 18:30	50-100 грн (квиток в головний корпус) 25- 50 грн (вхідний з екскурсійним супроводженням) [55]	2850 грн (для дорослих) 1425 грн (для учнів та студентів)
Водонапірна вежа Артинова	10:00- 18:00	15-30 грн (вхідний квиток) +30 грн (+екскурсійне супроводження) [3]	1140грн (для дорослих) 855 грн (для дітей)
Палац графині Щербатової	10:00-17:00	вартість відвідування-безкоштовний +30 грн (екскурсійне супроводження) [27]	570 грн
Палац Потоцьких	понеділок-п’ятниця 8:00-18:00	вартість відвідування-безкоштовний +30 грн (екскурсійне супроводження) [28]	570 грн
Музей М.Д.Леонтовича	вівторок-неділя: 10:00-18:00	20-30 грн (вхідний квиток) 100 грн (екскурсійне обслуговування) [24]	2 470 грн (для дорослих) 2 280 грн (для студентів та дітей)
Обласний художній музей	будні: 9:00 – 18:00, вихідні:	20-50 грн +40-60 грн (екскурсійна	2 090 грн (для дорослих)

	10:00 – 17:00	лекція) [17]	1 140 грн (для студентів та дітей)
Ставка Гітлера “Вервольф”	вівторок-неділя: 10:00-18:00	50-70 грн (вхід) 200 грн від 5 осіб+ (екскурсійне супроводження) [15]	1 529,5 грн (для дорослих) 1 149,5 грн (для студентів та дітей)
Всього на 1 туриста	590,5 грн (на дорослого) 420,5 грн (на дитину/студента)		
Всього на 19 туриста	11 219,5 грн (на дорослих) 7 989,5 грн (на дітей/студентів)		

Узагальнивши всі витрати було структуровано загальну калькуляцію дводенного туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині” (табл. 3.3.6).

Табл. 3.3.6.

**Розрахунок кошторису витрат та собівартість туру
“Дивовижні вихідні на Вінниччині”**

Статті витрат	Вартість 1/19 туристів Для середнього класу туризму (грн)
Транспортне забезпечення	1 280,9 грн/ 22 334,8 грн
Розміщення	1510 грн/ 28 690 грн
Харчування	2 400 грн/ 45 600 грн
Страхування	54 грн / 1026 грн
Вартість екскурсій	590,5 грн/ 11 219,5 грн
Вартість гіда	189 грн/ 3590 грн
Загальна вартість прямих витрат на 1 особу/19 (група)	6 024,4 грн/ 112 460,3 грн
Постійні накладні витрати (непрямі): -Витрати на рекламу в соц мережах - 20% прибутку до собівартості туру -Податки туристичного підприємства ФОП 3 група ССО(на 01.01.2024 р.) за місяць становлять 5%	- 1000 грн - 112 460,3+ 1000 + 20% = 136 152,4 грн, 22 692,06 грн – прибуток; - 136 152,4 – 5% = 129 344,8 грн – при відрахуванні податків, 6 807,6 грн становить податок

Всього податки ФОП 3 групи за місяць	- 136 152,4 грн :19 людей =7 165,9 грн – тур на одну особу
- Розрахунок ціни туру на 1 особу	
Кінцева ціна туру (округлена)	7 166 грн- на одну особу 136 154 грн- на групу туристів з 19 осіб

Аналіз таблиці 3.3.6. показує, що кінцева ціна туру на 1 туриста з урахуванням загальної собівартості та прибутку, становить 7 166 грн

Для визначення економічної ефективності необхідно розрахувати прибутковість туру. Для цього необхідно розрахувати маржинальний прибуток (МД) на одного туриста(групи 19 осіб) та прибуток

Таблиця 3.3.7

Маржинальний прибуток подорожі

Показники	Тур для 1 особи/ 19 осіб
Ціна туру, грн	7 166 грн / 136 154 грн
Прямі витрати	6 024,4 грн/ 112 460,3 грн
Маржинальний розрахунок	$(7\ 166 - 6\ 024,4) / 7\ 166 * 100\%$ $(136\ 154 - 112\ 460,3) / 136\ 154 * 100\%$
Коефіцієнт маржинального прибутку	0,16%-0,17%
Маржинальна рентабельність, %	16-17%

Отже отримані економічні розрахунки свідчать про те, що провадження туру “Дивовижні вихідні на Вінниччині” є доцільним. Туристичне підприємство отримує високий рівень маржинальної рентабельності за умов надання послуг туристам середнього класу туризму, який становить 16-17%.

Таким чином, авторський тур “Дивовижні вихідні на Вінниччині” буде конкурентоспроможним на ринку туристичних послуг.

ВИСНОВКИ

Здійснивши ґрунтовне дослідження, можна зробити наступні висновки:

Екскурсійний потенціал – це поліструктурне утворення, яке складається з багатьох компонентів: матеріально-технічної бази туристських підприємств, інвестиційної, інфраструктурної, інтелектуальної, інформаційної, кадрової складових. У вузькому значенні екскурсійний потенціал являє собою сукупність історико-культурних ресурсів та відповідних установ, які задовольняють пізнавальні потреби екскурсантів.

Основою становлення екскурсійного потенціалу тієї чи іншої території є туристичні ресурси, що включають в себе природні та культурні об'єкти, які задовольняють потреби туристів та створюють туристичний продукт. Ресурси повинні мати привабливі властивості, такі як рекреаційні, культурні, естетичні – для привертання туристів, вони можуть бути природними (гори, озера) або антропогенними (аквапарки, спортивні майданчики), в залежності від їх походження. Туристичні ресурси бувають: комплексні (з багатьма видами рекреації), незалежні (призначені тільки для певного виду рекреації) та доповнювальні (доповнюють туристичну інфраструктуру).

Вінницька область, розташована в центрі України, має значний туристичний потенціал, який може зацікавити як місцевих, так й іноземних туристів. Природні ресурси Вінницької області включають мальовничі річки, найбільша з яких Південний Буг, лісові масиви, озера, національні парки та заповідники. Вони створюють потенціал для розвитку екотуризму та активного відпочинку на природі. Культурні та історичні ресурси також є важливими для туристичної привабливості регіону. Багатство історичних пам'яток, музеїв та архітектурних об'єктів робить Вінницю привабливим напрямком для культурного та пізнавального туризму.

Інфраструктура Вінницької області постійно розвивається, забезпечуючи комфортні умови для туристів. Розширення готельної бази, розвиток транспортної інфраструктури та закладів розваг сприяють зростанню

туристичного потенціалу регіону. Однак, існують проблеми, які ускладнюють розвиток туризму: нестабільність ситуації в країні, недостатня реклама туристичних можливостей та необхідність удосконалення сервісу й інфраструктури.

Взаємодія різних типів ресурсів може створювати унікальні туристичні пропозиції, покращуючи можливості для відвідувачів. Важливо розглядати туристичний потенціал як стратегічний ресурс для сталого розвитку регіону, що вимагає конкретних дій і стратегій. Для подальшого розвитку туризму у Вінницькій області необхідно активізувати просування туристичних атракцій на локальному та загальноукраїнському рівнях. Важливо залучати інвестиції для поліпшення інфраструктури та підвищення рівня сервісу. Добре розвинена транспортна мережа області, включаючи автомобільні шляхи, залізничні маршрути та авіаційне сполучення, сприяє розвитку туризму, забезпечуючи зручний доступ до туристичних об'єктів.

Розробка туру “Дивовижні вихідні у Вінниці” має потенціал для залучення туристів і розвитку регіонального туризму. Аналіз показав, що Вінниччина має широкий спектр туристичних можливостей, які приваблюють місцевих та іноземних туристів. Однак, необхідні активні заходи для привертання уваги потенційних туристів, включаючи раннє бронювання та порівняння турів.

Проаналізувавши пропозиції турів до Вінницької області, було виявлено, що пропозиції турів до Вінниччини нині представлені лише в практиці діяльності Криворізького бюро подорожей та екскурсій. Проте, індивідуальні тури можна замовити через онлайн-туроператорів та агенції, які допоможуть знайти відповідну путівку. Вінницькі туристичні фірми та офіційний туристичний бренд-сайт області пропонують багато екскурсій. Цінова категорія варіюється, але в основному орієнтована на середній клас, при цьому індивідуальні тури зазвичай дорожчі за групові, залежно від кількості днів.

У ході дослідження було запропоновано тур “Дивовижні вихідні на Вінниччині”, розрахований на три дні. Програма туру включала відвідування палаців Потоцьких в Тульчині, графині Щербатової у Немирові, музею художнього мистецтва, похід до садиби М.І.Пирогова, ставки А.Гітлера “Вервольф”, огляд Вінницьких мурів, водонапірної вежі та річкового фонтану “Roshen”, сакральних будівель, отримання нових вражень, що дозволяють створити незабутній досвід для туриста.

Економічне обґрунтування туру показало, що даний проект є комерційно вигідним. Оцінка витрат і доходів підтверджує, що при належному маркетингу та ефективному управлінні туром можна очікувати стабільного прибутку. Крім того, реалізація цього туру сприятиме розвитку місцевого та загальноукраїнського туризму й збільшенню попиту на регіон. Таким чином, тур “Дивовижні вихідні на Вінниччині” не лише сприятиме популяризації Вінниччини як туристичного напрямку, але й матиме позитивний вплив на економічний розвиток регіону.

Вінницька область має всі передумови для успішного розвитку туристичної галузі, проте для досягнення повного потенціалу необхідно продовжувати активні зусилля з удосконалення інфраструктури, реклами та сервісу, а також співпрацювати з туроператорами для привертання нових туристичних потоків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архієреєв С. І., Баранова В. В., Варава К. М. Розвиток бальнеологічного туризму в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*, 2019. С. 153–163.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреології та рекреаційної географії. *Туристичні ресурси світу: навчальний посібник*, 1998. С. 3.
3. Вежа Артинова(водонапірна вежа). *Discover*.
URL:<https://discover.ua/locations/vodonapornaya-bashnya->
4. Візуалізація бренду міста Вінниці. *Брендбук*.
URL:<https://vinnytsia.city/wp-content/uploads/2020/07/Brendbuk-4.pdf>
5. Вінниччина туристична. *Вінницька обласна військова адміністрація*.
URL: <https://www.vin.gov.ua/bilshe/region/vinnychchyna-turystychna>
6. Внутрішній туризм. *Вікіпедія*. URL: <http://surl.li/rqbu>
7. Всеукраїнське свято кобзарського мистецтва “Струни вічності” ім. Володимира Перепелюка у Вінниці. *ВОЦНТ*.
URL:https://www.vocnt.org.ua/event/perepeluk_4_2015
8. Гончар О.І. Інформаційні ресурси у забезпеченні конкурентоспроможності потенціалу туристичного підприємства С.459
9. Де поїсти у Вінниці: найкращі заклади міста. *doxa.ua*.
URL:<https://doxa.ua/ukr/blog/de-poisti-u-vinnitsi-naykrashchi-zakladi-mista.html>
10. Долинська О. О. Бальнеологічні ресурси Вінницької області. *Socio and geographical research.International scientific and practical conference*. С.163.
URL:<http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/145/4308/9092-1?inline=1>
11. Еколого-географічна характеристика Вінницької області.*Geograf*.
URL:<http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/267-ref22041101>

12. Елементи туристичного потенціалу. Все про туризм. Туристична бібліотека. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/levycka.htm

13. Закон України про туризм. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>

14. Івашова Л.М. Державно-приватне партнерство у сфері туризму як дієвий механізм забезпечення сталого розвитку економіки країни і регіонів. *Механізми державного управління*. С. 55-59. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2018/1/8.pdf>

15. Інформація для відвідувачів музею. Вінницький обласний краєзнавчий музей. URL: <https://vinnytsia-museum.in.ua/visiting>

16. Карта маршруту туру. *Google maps*. URL: <https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1OrQqpjzo4IY0YC6Erqef-4SDvgG57FY&usp=sharing>

17. Квитки та послуги. Вінницький обласний художній музей. URL: <http://surl.li/udqcn>

18. Криволапов Е.А. Рекреаційні комплекси. *Навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності “Готельно-ресторанна справа” освітньо-професійна програма “Готельно-ресторанна справа”*. Запорізький національний університет, 2020. С.6-7. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/5131/1/KRYVOLAPOV20.pdf>

19. Коробейнікова Я.С. Екологічні проблеми туристично-рекреаційної діяльності. *Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування*. С.125-129. URL: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/9242/1/8583p.pdf>

20. Мальська М. П., Худо В. В. Менеджмент туризму. *Вступ до спеціальності: навч. посіб.* Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, Львів, 2002. С. 2-10.

21. Мельник Т.І. Природно-заповідні території Вінниччини. *Вінницький обласний краєзнавчий музей*. URL: <https://vinnytsia-museum.in.ua/science/articles/nature-reserves>

22. Місто ідей. *Вінниця*. URL: <https://vinnytsia.city/>
23. Міжнародне свято народного мистецтва “Українська витинанка”. *ВОЦНТ*. URL: https://www.vocnt.org.ua/event/vitynanka_2018
24. Музей М.Д.Леонтовича с. Марківка Теплицького району. Вінницький обласний краєзнавчий музей. URL: <https://vinnytsia-museum.in.ua/branches/leontovych-museum>
25. Найцікавіші екскурсії по Вінниці та по Україні. *Екскурсії по Вінниці по Україні*. URL: <https://vinnitsa-excursions.pp.ua/>
26. Паньків Н. Туристичні ресурси та їхні класифікації. *Рекреаційна географія та туризм. Наукові записки*, 2014. С.94
27. Палац Марії Щербатової. Anga Travel. URL: https://anga.ua/sights/dvorec_marii_scherbatovoy.html
28. Палац родини Потоцьких у місті Тульчин. funtime URL: <https://funtime.com.ua/architecture/potockih>
29. Покоłodна М.М., Гришанова В.С. Визначення екскурсійного потенціалу міста та шляхів активізації його використання. *Науково-технічний збірник*. 2012, №102. С. 475-479
30. Полєся В.М. Стан розвитку туристичної галузі Вінниччини. “*Ефективна економіка*”. С.2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/155.pdf
31. Природно-заповідний фонд Вінницької області. *Вікіпедія*. URL: <http://surl.li/olyi>
32. Природно-заповідний фонд Вінницької області в розрізі територіальних громад. *Природно заповідний фонд України*. URL: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-2.html>
33. Програма розвитку туризму у Вінницькій області на 2021 – 2027 роки. *vin.gov.ua*. URL: <https://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/ODA/ogoloshenia/programa-turizm2020.pdf>
34. Про музей. *Національний музей-садиба М.І. Пирогова*. URL: <https://pirogov.com.ua/>

35. Пропозиції туроператора. *Бідняжка Тур Клуб*.
URL:<https://tcb.com.ua/trips/musicalvinnytsia/9586>
36. Пропозиції туроператора. *Відвідай*. URL: <https://vidviday.ua/>
37. Пропозиції туроператора. *Anga Travel*. URL: <https://anga.ua/>
38. Пропозиції туроператора. *Kraina Ua*. URL: <http://surl.li/ueshd>
39. Пропозиції турфірми “Криворізьке бюро подорожей та екскурсій”.
Facebook. URL:<http://surl.li/sobfh>
40. Рекреаційно-ресурсний потенціал, його структура, особливості розміщення і використання. *moodle.znu.edu.ua*.
URL:<https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=154227>
41. Санаторії Вінницької області. *Санаторії України*.
URL:<https://sanatorii.in.ua/vinnitska-oblast/>
42. Симочко Г. Поняттєво-термінологічний апарат та підходи до класифікації туристично-рекреаційних ресурсів. *Рекреаційна географія і туризм. Наукові записки. №2. 2012. С.81*
43. Скабара Р.М. Туристично-рекреаційні ресурси: поняття та особливість використання на курортах. *Географія з метою відпочинку і розваг. С.2-5*. URL:<http://surl.li/oucef>
44. Скабара Р. М. Туристично-рекреаційні ресурси як основа формування індустрії гостинності на регіональному рівні. *Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, 2020. С.1-5*. URL:https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/29414/1/%D0%86%D0%9A%D0%A1%D0%9B_1.pdf
45. Скутар Т. Історико-культурні туристичні ресурси як основа розвитку пізнавального туризму в Чернівецькій області. *Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування, 2016*. URL: <http://bukvisnyk.cv.ua/naukova-dumka/727/>
46. Смаль І.В. Туристичні ресурси Світу. *Все про туризм. Туристична бібліотека*. URL: <https://infotour.in.ua/smali1.htm>

47. Смаль І.В. Поняття про туристичні ресурси. *Туристичні ресурси світу*, 2010. С.15-30.

48. Становлення рекреаційної географії як науки. *Рекреаційна географія як наука в суспільній географії*. С.1-3.
URL:<https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/RG13.pdf>

49. Стан транспортно-дорожнього комплексу Вінницької області (До Дня автомобіліста і дорожника). *Головне управління статистики у Вінницькій області*. URL:<http://surl.li/snozz>

50. Статистична інформація санаторно-курортних та оздоровчих закладів Вінницької області. *Головне управління статистики у Вінницькій області*. URL: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/arhiv2023/7503-2010-11-29-10-01-07.html>

51. Транспорт Вінниці. *Вікіпедія*. URL: <http://surl.li/snpae>

52. Транспортна мережа Вінницької області. *Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області*. Вінницька обласна державна адміністрація, 2015. С.172-173. URL: <https://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/departament-apk/doc/OperMonitor/Dopov/VinnDopov2019.pdf>

53. Транспортна структура Вінницької області.
URL:<http://investukrmap.org.ua/>

54. Худоба В.В. Природні ресурси та їхня класифікація. Основні види і джерела забруднення навколишнього природного середовища. *Екологія лекція №4*. С.2-9. URL:<http://surl.li/mjxwh>

55. Ціна квитків. Національний музей-садиба М.І.Пирогова.
URL:https://www.pirogov.com.ua/price_ua.htm

56. Черчик Л. М. Наукові підходи до класифікації туристично-рекреаційних ресурсів. *Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки*. С.1-5.

57. Gjorgievski, Mijalce, Saso Kozuharov, and Dejan Nakovski. Typology of recreational and tourist resources. *UTMS Journal of Economics* 4(1):53–60. P.56-57.

ДОДАТКИ

Додаток А

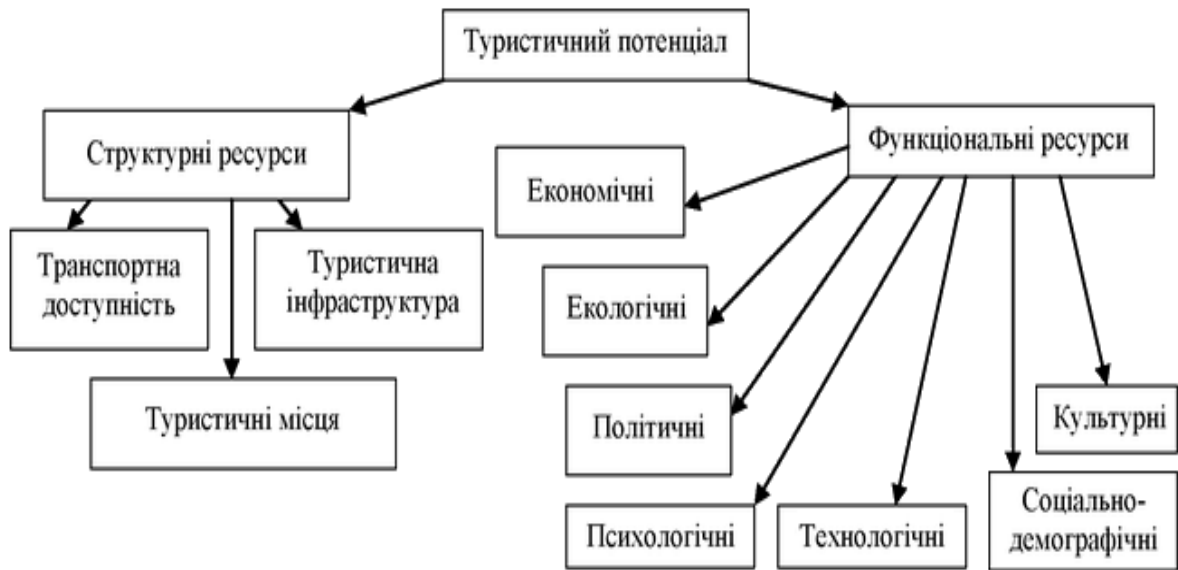

Рис.А.1. Елементи туристичного потенціалу [12]

Таблиця Б.1. Об'єкти природно-заповідного фонду Вінниччини [32]

Національні природні парки

Назва	Площа (га)	Дата створення	Підстава	Район	Громада
Кармелюкове поділля	20203.4	2009.12.16	Указ Президента України № 1057/2009	Гайсинський	Чечельницька, Ольгопільська

Регіональні ландшафтні парки

Назва	Площа (га)	Дата створення	Підстава	Район	Громада
Дністер	6719.5	2009.12.10	Рішення облради № 903	Могилів-Подільський	Могилів-Подільська, Ямпільська
Мурафа	3452.7	2008.05.29	Рішення облради № 573	Могилів-Подільський	Чернівецька, Бабчинецька, Могилів-Подільська
Немирівське Побужжя	5678	2013.06.20	Рішення облради № 548	Вінницький, Гайсинський, Тульчинський	Немирівська, Немирівська, Райгородська, Брацлавська
Середнє Побужжя	2816.2	2009.12.10	Рішення облради № 903	Вінницький, Тульчинський	Вороновицька, Шпиківська

Заповідні урочища

Назва	Площа (га)	Дата створення	Підстава	Район	Громада
Балабанівський ліс	20	1979.12.29	Рішення облвиконкому № 580	Вінницький	Оратівська
Басаличівське	31.7	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Гайсинський	Гайсинська
Березнянський ліс	34.3	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Хмільницький	Хмільницька
Богушево	18	1995.12.22	Розпорядження ОДА № 200	Могилів-Подільський	Мурованокуриловецька
Бучина	5.7	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Могилів-Подільський	Мурованокуриловецька
Вороновицька дача	22.7	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Вінницький	Немирівська

Вороновицьке	6.7	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Вінницький	Вороновицька
Вороновицькі ясени	22	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Вінницький	Немирівська
Вільхове	6.7	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Хмельницький	Калинівська
Гніванське	6	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Вінницький	Гніванська
Дубина	28.6	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Хмельницький	Хмельницька
Жмеринська діброва	45.3	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Жмеринський	Жмеринська
Жолоби	4.5	1999.12.17	Рішення облради б/н	Жмеринський	Барська
Кайдуби	3.6	1997.03.28	Рішення облради б/н	Гайсинський	Тростянецька
Криковецька дача	27.1	1979.12.29	Рішення облвиконкому № 580	Вінницький	Немирівська
Ладижинська діброва	53.7	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Гайсинський	Тростянецька
Ладижинські ясени	32	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Гайсинський	Тростянецька
Лиса гора	3.2	1999.12.17	Рішення облради б/н	Гайсинський	Бершадська
Літинська дача	40.7	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Вінницький	Літинська
Літинське	7.1	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Вінницький	Літинська
Маруноків сад	4.5	1984.08.29	Рішення облвиконкому № 371	Гайсинський	Ободівська
Михайлівське	7.2	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Жмеринський	Джуринська

Моївське	8.6	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Могилів- Подільський	Чернівецька
Панькове	7.3	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Гайсинський	Ободівська
Петрашівка	162.4	1979.12.29	Рішення облвиконкому № 580-р	Могилів- Подільський	Ямпільська
П'ятничанське	6.2	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Вінницький	Стрижавська
Ситковецьке	7.7	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Гайсинський	Кунківська
Соколівська дача	80	1979.12.29	Рішення облвиконкому № 80	Тулчинський	Крижопільська
Хмільницьке	6.9	1983.08.18	Рішення облвиконкому № 384	Хмільницький	Хмільницька
Шкаліків яр	24	1985.12.19	Рішення облвиконкому № 525	Могилів- Подільський	Мурованокурило вецька

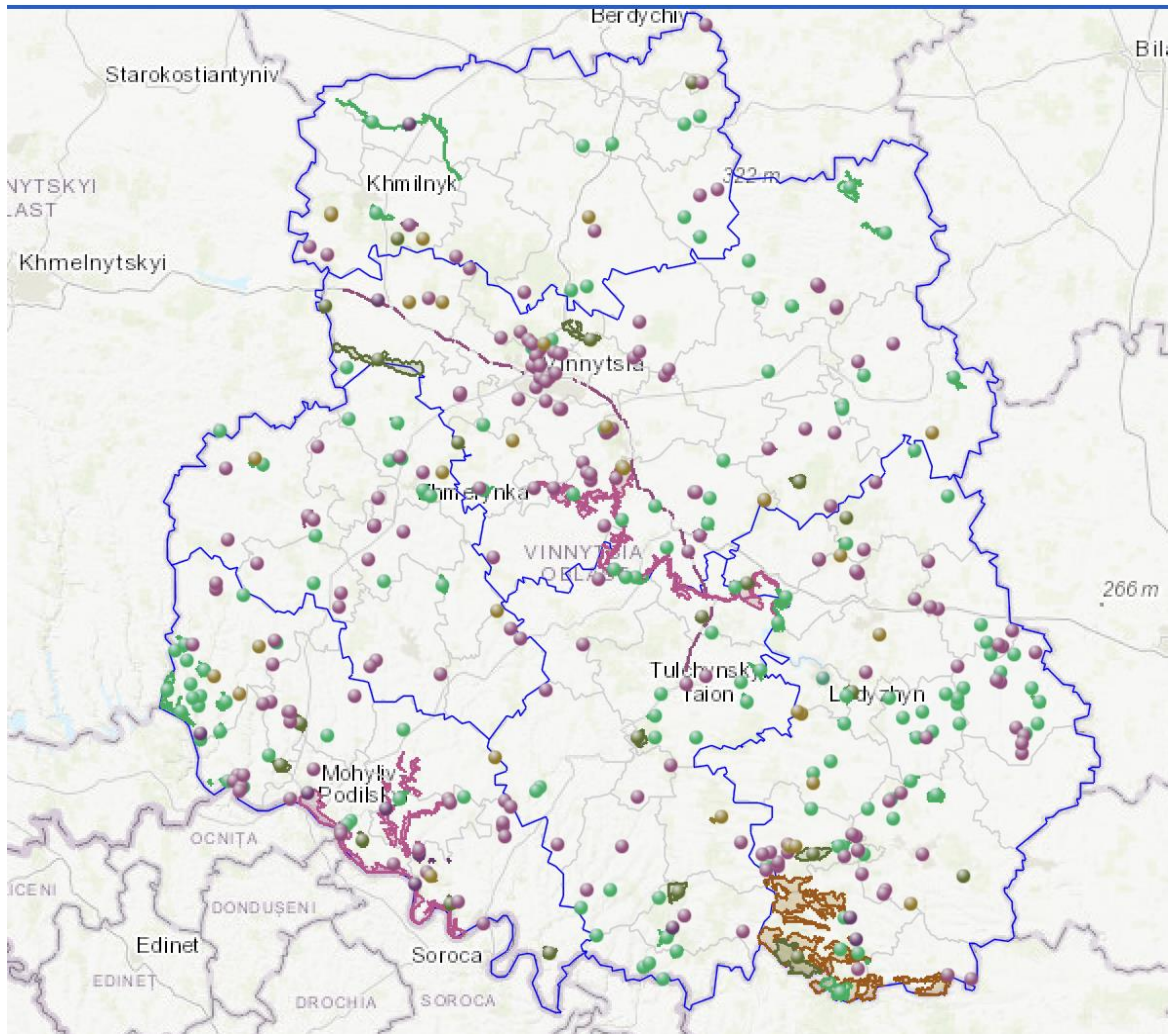

Рис. В.1. Природно-заповідний фонд Вінницької області в розрізі територіальних громад [32]

Рис. Г.1. Міжнародне свято народного мистецтва “Українська витинанка” у
Вінницькій області [23]

Рис. Г.2. IV Всеукраїнське свято кобзарського мистецтва “Струни вічності”
ім. Володимира Перепелюка у Вінниці [7]

Рис. Д.1. Транспортна структура Вінницької області [53]

Таблиця Е. 1. Санаторно-курортні та оздоровчі заклади Вінницької області
[50].

Рік	Санаторії та пансіонати з лікуванням		Санаторії-профілакторії		Будинки і пансіонати відпочинку		Бази та інші заклади відпочинку	
	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.
1995	21	6	8	0,4	2	0,6	6	1,7
1996	21	5,7	8	0,4	2	0,5	2	0,3
1997	21	5,2	7	0,4	-	-	2	0,3
1998	22	5,1	7	0,4	-	-	1	0,3
1999	22	5	8	0,4	-	-	2	0,3
2000	22	5,2	6	0,4	-	-	3	0,3
2001	22	5	6	0,4	-	-	3	0,3
2002	23	5,4	6	0,4	-	-	2	0,5
2003	24	5,8	6	0,4	-	-	2	0,1
2004	23	5,4	6	0,4	-	-	3	0,3
2005	21	5,1	6	0,4	1	0,4	3	0,3
2006	21	5,2	6	0,4	1	0,2	3	0,3
2007	21	5,1	6	0,3	1	0,2	3	0,3
2008	21	5,4	6	0,3	-	-	3	0,3
2009	21	5,2	6	0,3	-	-	3	0,3
2010	21	5,1	6	0,3	-	-	3	0,3
2011	21	4,9	6	0,3	-	-	3	0,3
2012	22	5	6	0,3	-	-	1	0,1
2013	22	5	5	0,3	-	-	1	0,1
2014	20	4,6	4	0,2	-	-	1	0,3
2015	20	4,6	3	0,2	-	-	1	0,3
2016	18	4,1	1	0,1	-	-	1	0,3
2017	17	3,6	1	0,1	-	-	1	0,3

Популярні заклади харчування у місті Вінниця:

- Паб-ресторація "Кінь у протигазі";
 - Готельно-ресторанний комплекс "БОЖЕДАР";
 - Ресторан "Бібліотека кафе" ;
 - Кафе-музей "Заваркін і син";
 - Ресторация "Влтава";
 - Ресторан "Марсель";
 - Ресторан "Велюр";
 - Ресторан "Маклауд";
 - Кав'ярня "Common Room Cafe";
 - Ресторан "Іль-де-Франс";
 - Кафе "L'umore";
 - Кафе "Гості";
- та інші [9;22].

Популярні заклади області:

- Ресторан "Скіфія" у с.Агрономічне;
- Ресторан "Royal Club" у м.Шаргород;
- Кафе "SAFE A.Shel" у м.Тульчин;
- Арт-кафе "Picasso" у м.Тульчин;
- Кафе ТБ Бар у с.Мазурівка;
- Кафе "Винний погрібець" у м.Гайсин;
- Кафе "Студія смаку LOFT" у м. Хмільник;
- Кафе "Ecotown" у м. Хмільник;
- Кафе "Мандри" у м. Хмільник.

Рис. 3.1. Пропозиції екскурсій від криворізької туристичної фірми “Криворізьке бюро подорожей та екскурсій”[39]

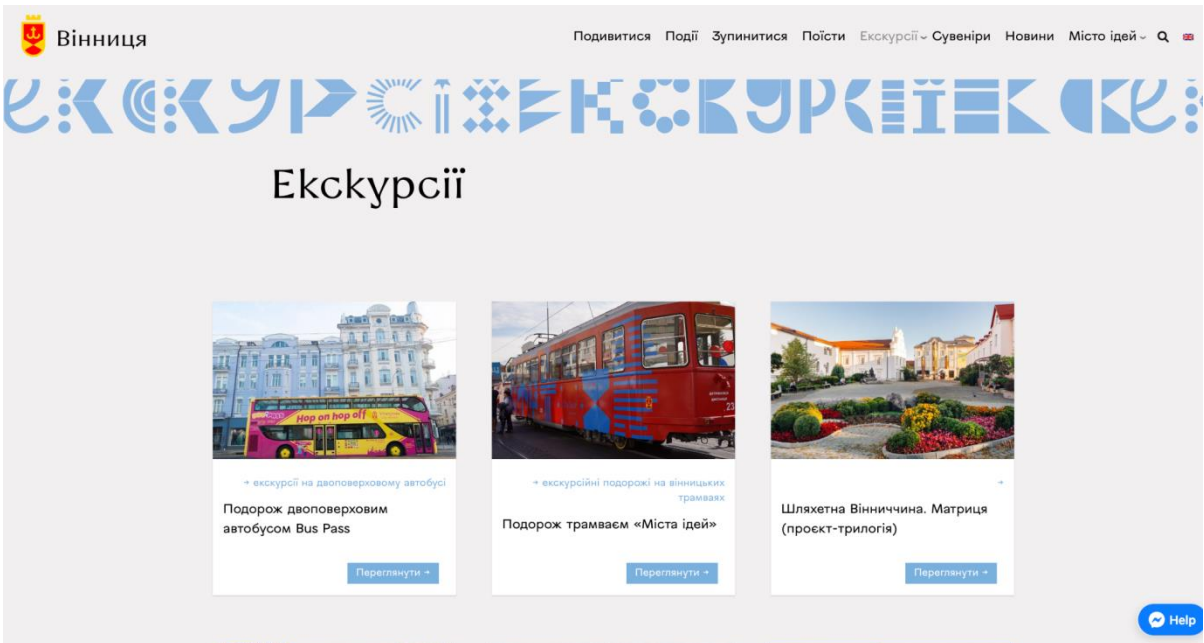

Рис. 3.2. Представлення міста через сайт та соціальні мережі в Інтернеті, пропозиції екскурсій, подій, закладів розміщення та харчування, та інше [22].

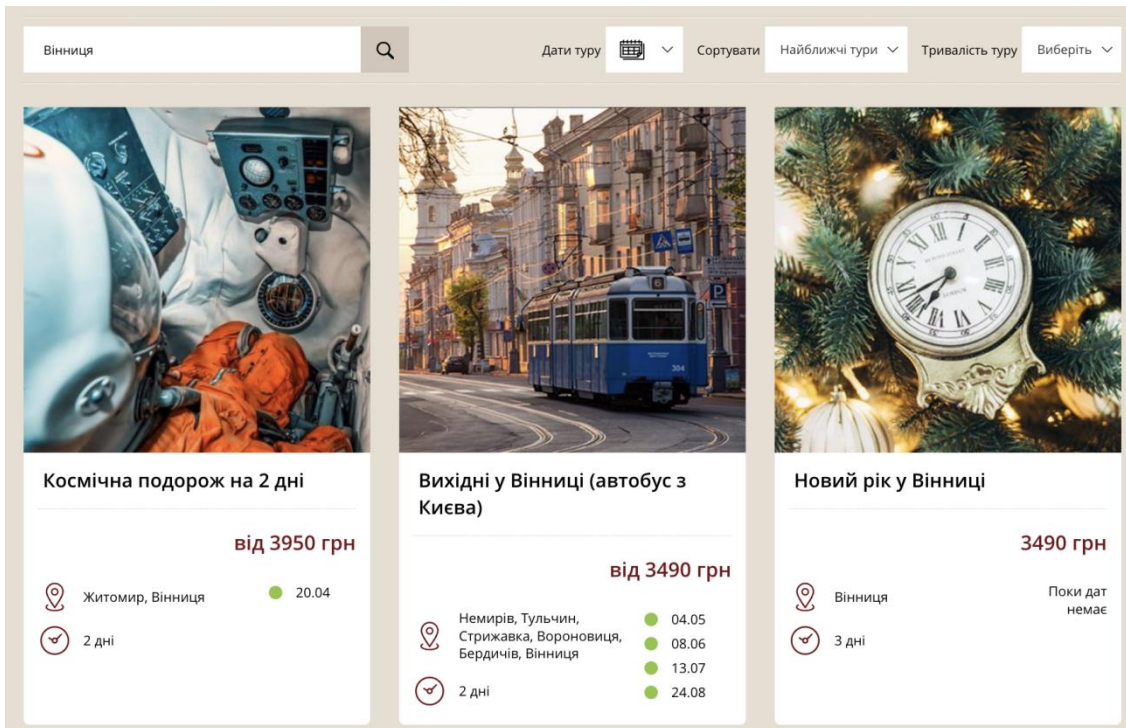

Рис. 3.3. Пропозиції до Вінниці від “KrainaUa”[38].

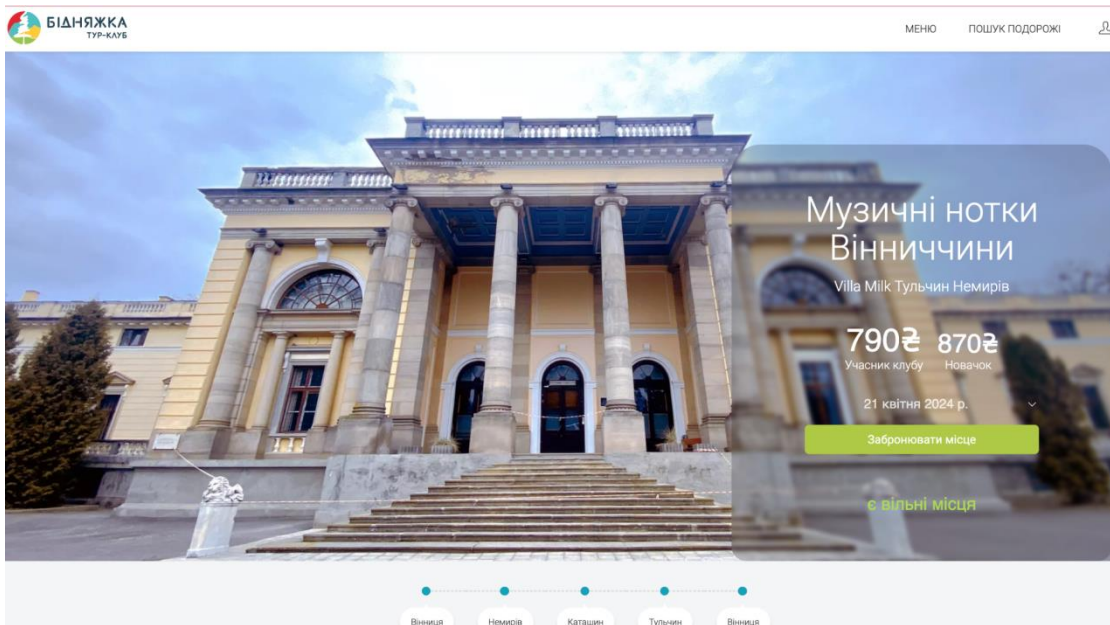

Рис. 3.4. Пропозиція екскурсії по Вінниччині від “Бідняжка Тур-Клуб”[35].

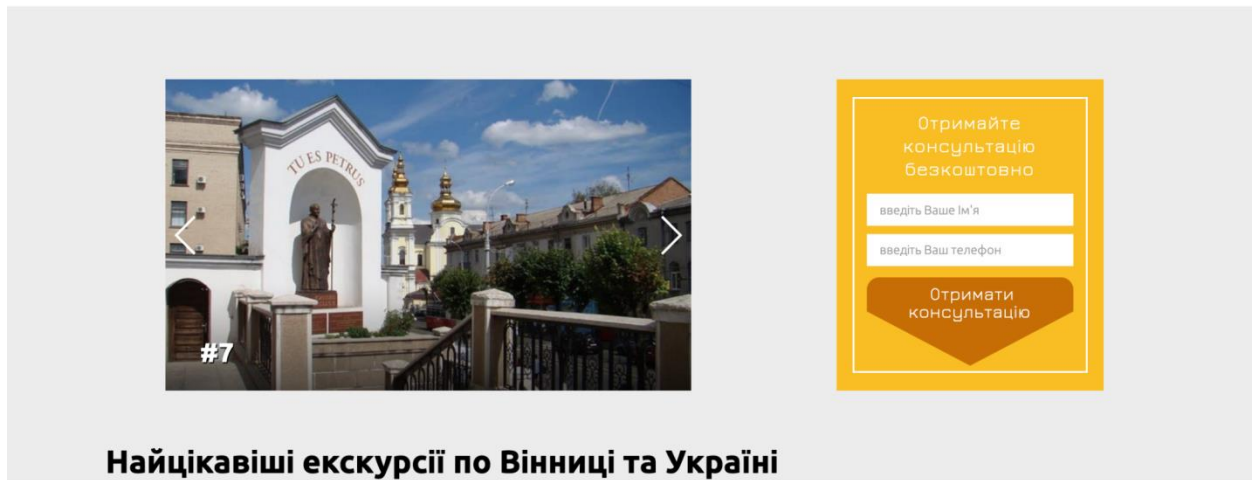

Рис. 3.5. Найцікавіші екскурсій по Вінниці від “Асоціації гідів України”[25]

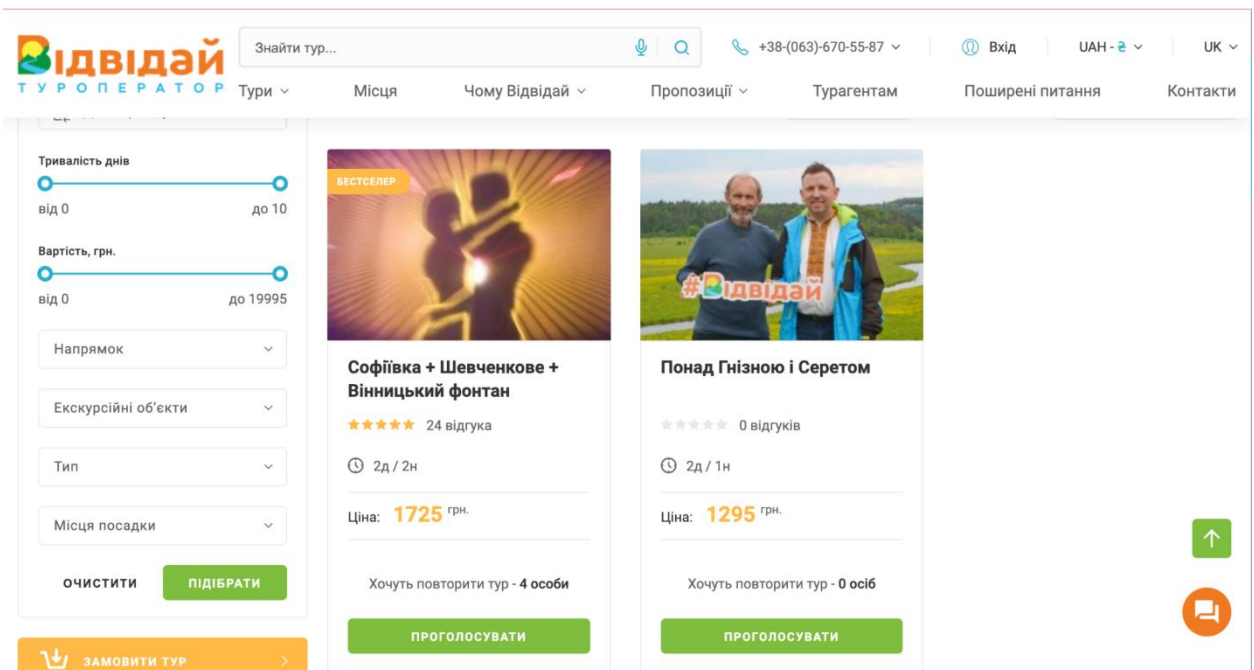

Рис. 3.6. Пропозиції від туроператора “Відвідай”[36].

Таблиця К.1. Аналіз екскурсійних пропозицій турів до Вінницької області

Назва туру	Туроператор	Основні об'єкти відвідування	Тривалість туру	Вартість
Вихідні у Вінниці (автобус з Києва)	Kraina Ua [38]	Виноробня Гігієншвілі, ставка Гітлера “Вервольф”, Вінницькі мури, водонапірна вежа, музей М. Пирогова, палац Грохольського (Вороновиця), палац Щербатової (Немирів) та палац Потоцького (Тульчин), склеп-усипальниця Потоцьких.	2 дні	3 690 грн
Новий рік у Вінниці (виїзд з Києва)		Монастир Босих кармелітів, старий замок, дерев'яна церква Св.Миколая, палац Грохольських, музей А.Можайського, палац графині Щербатової, палац Потоцьких.	3 дні	3 490 грн
Різдво у Вінниці		Монастирський комплекс, костел, виноробня Гігієншвілі, палац Щербатової, музей Леонтовича, палац Грохольського.	2 дні	3 950 грн
Щедрик-тур		Музей М.Грушевського, “Білий пароплав” у Козятині, Тиврівський кляштор(монастир), палац Щербатової, палац Потоцьких, музей Леонтовича.	2 дні	3 590 грн
Космічна подорож на 2 дні		Музей космонавтики (Житомир), меморіальний будинок С.Корольова(Житомир); музей історії авіації та	2 дні	3 950 грн

		космонавтики, Іллінецький кратер.		
"Софіївка + Шевченкове + Вінницький фонтан"	Відвідай [36]	Дендропарк "Софіївка", Шевченкове-Керелівка, Моринці, музичний фонтан, музей Пирогова, круїз на катері, Меджибізьська фортеця.	2 дні	1 725 грн
"Лядова – Буша – Бар"		Свято-Усікновенський скельний монастир, краєзнавчий музей в Могилів-Подільському, заповідник Буша, костел Мурафа.	2 дні	1 595 грн
Палац графа Ксідо у Хмільнику	Туристичний клуб "Бідняжка" [35]	Ставка Гітлера "Вервольф", винний дім Гігієншвілія, палац графа Ксідо, музей черевичків.	1 день	690-760 грн
Перлини Вінниччини		Масток Вітославських у Чернятині, бар-подільський клаптик Італії, палац Чихачова в Митках, масток в Котюжанах, палац в Мурованих Курилівцях.	1 день	800-900 грн
Буша		Скельно-печерний комплекс поблизу с.Оксанівка, національний музей заповідник "Буша", Гайдамацький Яр.	1 день	990-1 090 грн
Кінні прогулянки та крафтові сири		Парк Потоцьких, старий млин, сироварня "Ронко".	1 день	750-790 грн

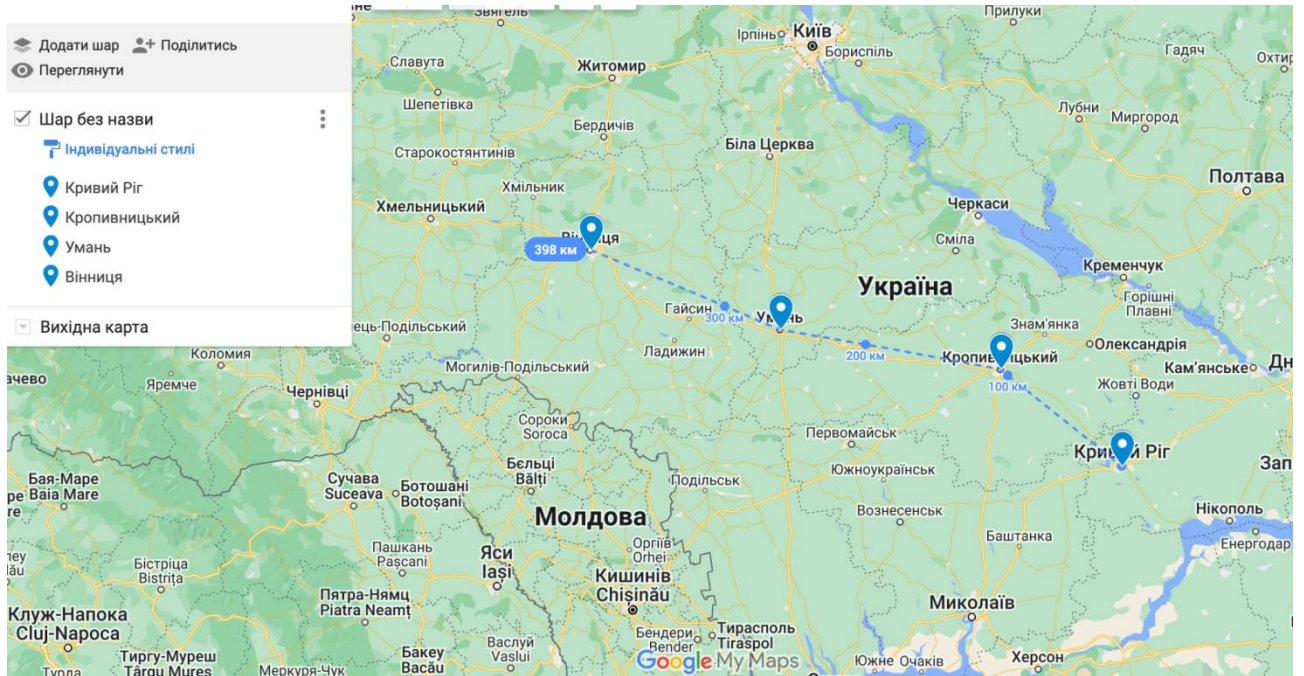

Рис.Л.1. Маршрут від Кривого Рогу до Вінниці трансфером через міста Кропивницький та Умань.

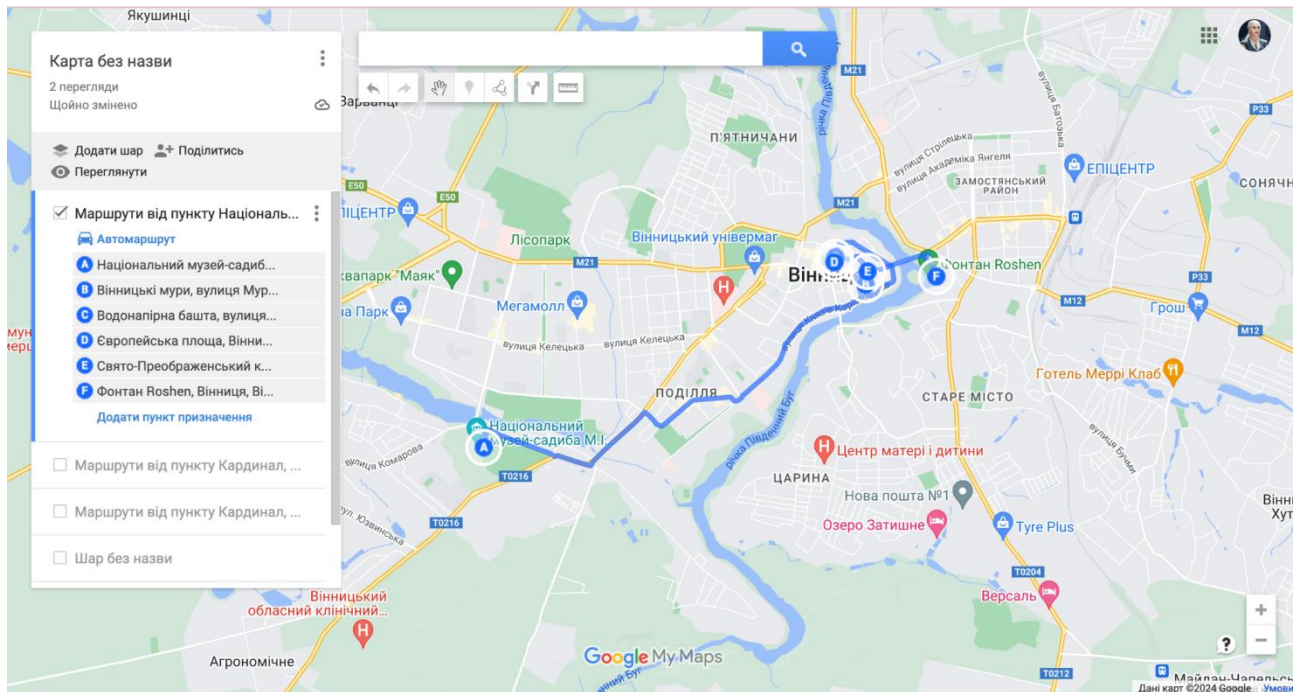

Рис.Л.2. Маршрут в І-ий день туру, з 14.30 до 19.30 [16].

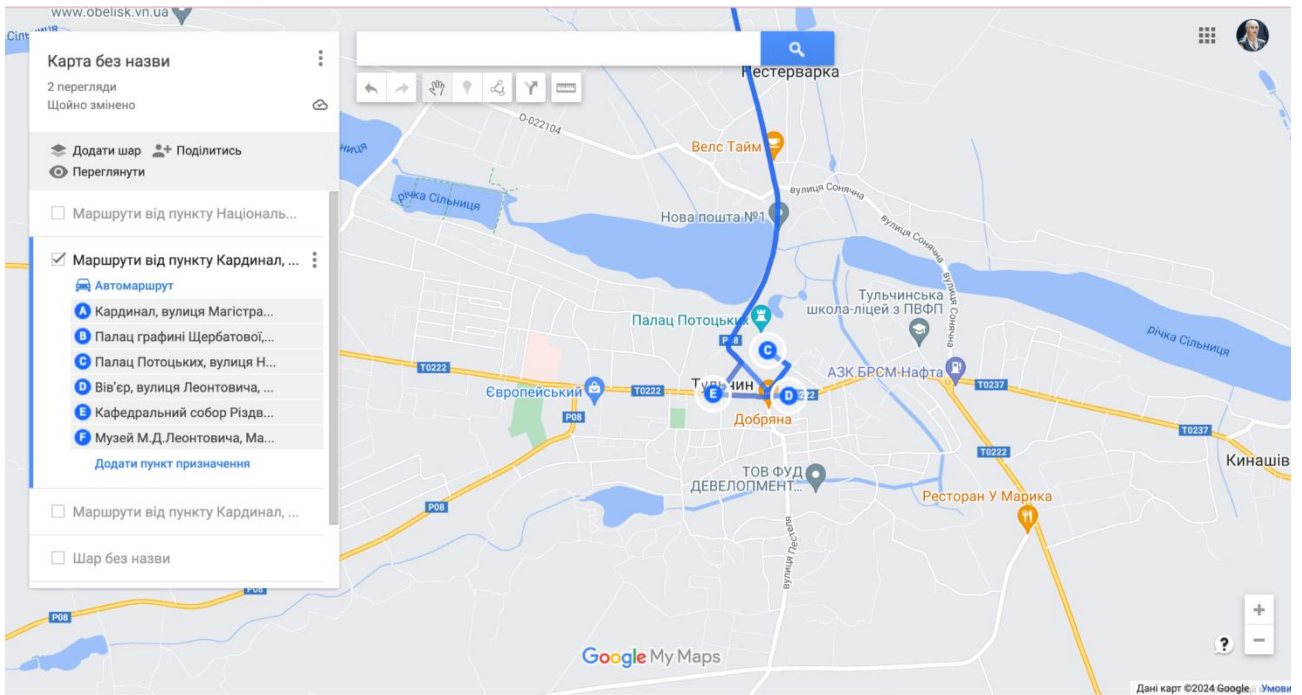
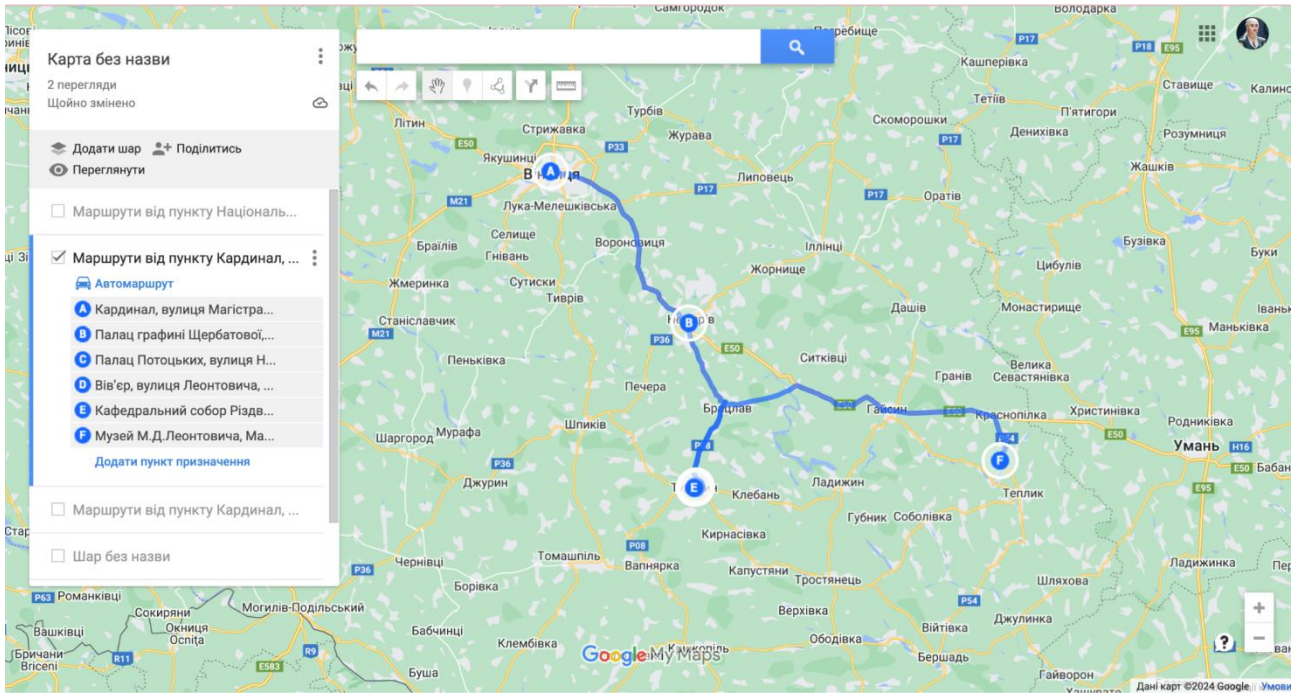

Рис.Л.3. Маршрут в II-ий день туру, з 10.00 по 20.00 [16].

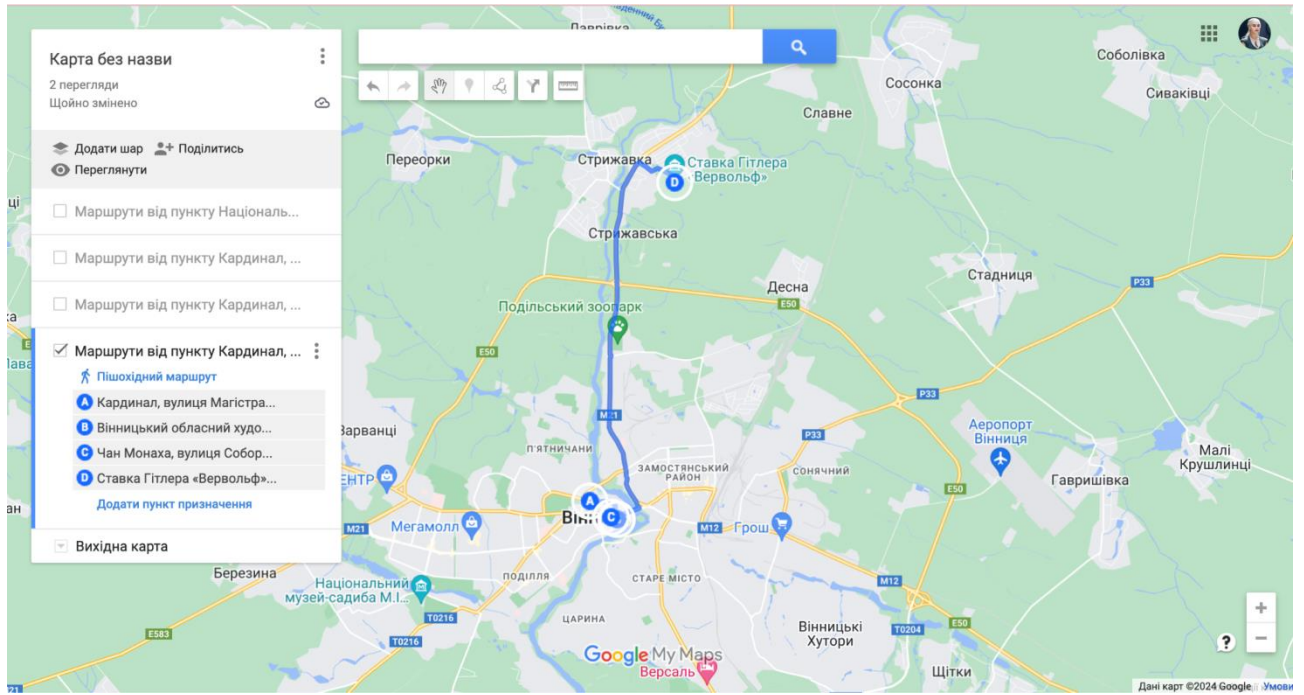

Рис.Л.4. Маршрут в ІІ-ий день туру, з 9.00 по 13:50 [16].